

**“Mol Bulak
Bank Olmayan Kredit Təşkilatı”
Məhdud Məsuliyyətli cəmiyyəti
31 dekabr 2018-ci il tarixinə
Maliyyə Hesabatları
və Müstəqil Auditorların Hesabatı**

Contents

Müstəqil Auditorların Hesabatı	3
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat	6
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	7
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	8
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....	9
Maliyyə hesabatları üzrə Qeydlər	
1 Giriş.....	10
2 Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları	10
3 Əsas uçot siyasətləri	13
4 Maliyyə riskinin təhlili	22
5 BMHS 9-a keçid.....	25
6 Xalis faiz gəlirləri.....	26
7 Kadr xərcləri	26
8 Sair ümumi inzibati xərclər	27
9 Mənfəət vergisi xərcləri	27
10 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	28
11 Müştərilərə verilmiş kreditlər.....	29
12 Bina, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	33
13 Sair borc öhdəlikləri	35
14 Sair aktivlər	35
15 Nizamnamə kapitalı	35
16 Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət.....	36
17 Kapitalın idarə olunması	44
18 Şərti öhdəliklər	44
19 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar.....	45
20 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı	46

“KPMG Audit Azərbaycan” MMC
Neftçilər prospekti 153
Port Baku Cənub qülləsi
Bakı, AZ1010, Azərbaycan

Müstəqil Auditorların Hesabatı

“Mol Bulak Bank olmayan Kredit Təşkilatı” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin İştirakçısına və Müşahidə Şurasına

Rəy

Biz “Mol Bulak Bank Olmayan Kredit Təşkilatı” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin (“Şirkət”) 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, eləcə də əsas mühasibat uçotu siyasətləri və sair izahedici məlumatları əhatə edən qeydlərdən ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim rəyimizə görə, əlavə edilən maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından, Şirkətin 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına (BMHS) uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Rəy üçün Əsas

Biz audit yoxlamasını Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Həmin standartlara görə bizim məsuliyyətlərimiz hesabatımızın *Maliyyə Hesabatlarının Audit üzrə Auditorların Məsuliyyəti* hissəsində təqdim edilir. Biz Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etik Standartlar Şurasının *Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsinə* (IESBA Məcəlləsi) və Azərbaycan Respublikasında maliyyə hesabatlarının auditinə müvafiq olan etik tələblərə əsasən Şirkətdən müstəqillik və bu tələblər və IESBA Məcəlləsi üzrə digər etika məsuliyyətlərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Maliyyə Hesabatları üzrə Rəhbərliyin və Şirkətin İdarə edilməsinə Cavabdeh olan Səlahiyyətli Şəxslərin Məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının BMHS-ə uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdimatına, habelə fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli təhriflərin müşahidə olunmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin qənaətinə əsasən zəruri sayılan daxili nəzarət sisteminə görə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərliyin Şirkəti likvidasiya etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyətinin olduğu və ya qeyd edilən tədbirlərdən başqa real alternativinin olmadığı hallar istisna olmaqla, maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Şirkətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, müvafiq hallarda fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı məsələlərin açıqlanması və hesabatların fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi əsasında hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Şirkətin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Şirkətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə Hesabatlarının Auditi üzrə Auditorların Məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz maliyyə hesabatlarında, fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmaması barədə kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi əhatə edən auditor hesabatını təqdim etməkdən ibarətdir. Kifayət qədər əminlik yüksək əminlik səviyyəsi olsa da, BAS əsasında aparılmış auditin əhəmiyyətli təhrifi hər zaman aşkar edəcəyinə zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yarana bilər və istifadəçilərin bu maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara ayrı-ayrılıqda yaxud ümumilikdə təsir edə bilməsi əsaslı şəkildə ehtimal edildiyi halda əhəmiyyətli hesab edilir.

BAS əsasında aparılmış audit çərçivəsində biz bütün audit müddətində peşəkar mülahizə tətbiq edir və peşəkar skeptikliyi qoruyub saxlayırıq. Biz həmçinin:

- Fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli təhrifləri riskini aşkar edir və qiymətləndirir, həmin risklərə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlayır və icra edir, rəyimizi bildirmək üçün yetərli və müvafiq olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhrifin aşkarlanmaması riski səhv nəticəsində yaranan riskdən daha yüksəkdir, çünki fırıldaqçılıq gizli sözləşmə, dələduzluq, bilərəkdən səhv buraxılma, məlumatın təhrifli təqdimatı və ya daxili nəzarətə əməl olunmamasından ibarət ola bilər.
- Şirkətin daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması üçün daxili nəzarət sistemi barədə anlayış əldə edirik.
- Rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən uçot siyasətlərinin müvafiqliyini və aparılmış mühasibatlıq hesablamalarının və əlaqəli açıqlamaların əsaslı olmasını qiymətləndiririk.
- Rəhbərliyin fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipindən istifadə etməsinin müvafiqliyi və əldə etdiyimiz audit sübutuna əsasən, Şirkətin fasiləsiz fəaliyyətini davam etdirmək qabiliyyətini mühüm şübhə altına sala bilən hadisə və ya şəraitlərlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması barədə qənaətə gəlirik. Əgər biz əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin olması qənaətinə gəlsək, auditor hesabatımızda diqqəti maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara yönəltməli və ya bu cür açıqlamalar qeyri-adekvat olduqda, rəyimizi modifikasiya etməliyik. Bizim nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinə qədər əldə edilmiş audit dəlillərinə əsaslanır. Bununla belə, gələcək hadisə və ya şərtlər Şirkətin fasiləsiz fəaliyyətini dayandırmasına səbəb ola bilər.

- Maliyyə hesabatlarının, o cümlədən açıqlamaların ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, habelə maliyyə hesabatlarının əsas əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etməməsini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılan həcmi və müddəti və mühüm audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sistemində aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlarla bağlı Şirkətin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərlə əlaqə yaradırıq.

Hazırkı müstəqil auditorların hesabatının hazırlanması ilə nəticələnmiş audit layihəsinin rəhbəri:

Andrey Kuznetsov

KPMG Audit Azərbaycan MMC

Bakı, Azərbaycan

15 mart 2019-cu il

Mol Bulak Bank Olmayan Kredit Təşkilatı Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti

31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il üzrə

Mənfəət və ya Zərər və Sair Məcmu Gəlir haqqında Hesabat

	Qeydlər	2018 AZN'000	2017* AZN'000
Effektiv faiz metodu ilə hesablanmış faiz gəlirləri	6	5,499	4,344
Faiz xərcləri	6	(325)	(689)
Xalis faiz gəlirləri		5,174	3,655
Haqq və komissiya xərcləri		(115)	(109)
Xarici valyuta üzrə xalis gəlir / (zərər)		379	(178)
Sair əməliyyat gəlirləri		121	127
Əməliyyat gəlirləri		5,559	3,495
Borç maliyyə alətləri üzrə dəyarsızlaşma (zərər)/ bərpa	11	(557)	288
Kadr xərcləri	7	(1,776)	(1,755)
Sair ümumi inzibati xərclər	8	(1,080)	(1,274)
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəət/ (zərər)		2,146	754
Mənfəət vergisi xərci	9	(594)	(226)
İl üzrə toplam məcmu gəlir/ (zərər)		1,552	528

*Şirkət ilk dəfə BMHS 9-u 1 yanvar, 2018-ci il tarixində tətbiq etməyə başlamışdır. Seçilmiş keçid üsullarına əsasən müqayisəli məlumat təkrar təqdim edilməmişdir. BMHS 9 tətbiq edilməsi nəticəsində Şirkət müəyyən başlıqların təqdimatını dəyişmiş, müqayisəli məlumat da müvafiq şəkildə yenidən təqdim edilmişdir (bax: Qeyd 5).

6-47-ci səhifələrdə əks olunmuş maliyyə hesabatları 15 mart, 2019-ci il tarixində Şirkətin rəhbərliyi tərəfindən təsdiqlənərək aşağıdakı şəxslər tərəfindən imzalanmışdır:

Cənab Ernest Urzımov
Direktor

Cənab Faiq Sadıxbəyov
Baş Mühəsib

Mol Bulak Bank Olmayan Kredit Təşkilatı Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti
31 dekabr 2018-ci il tarixinə Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat

	Qeydlər	2018 AZN'000	2017* AZN'000
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	10	2,710	2,320
Müştərilərə verilmiş kreditlər	11	13,269	9,080
Bina, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	12	43	102
Təxirə salınmış vergi aktivləri	9	3	-
Sair aktivlər	14	160	83
Cəmi aktivlər		16,185	11,585
ÖHDƏLİKLƏR			
Sair borc öhdəlikləri	13	4,900	1,700
Cari vergi öhdəliyi		459	100
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri		-	4
Sair öhdəliklər		24	20
Cəmi öhdəliklər		5,383	1,824
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	15	10,408	10,408
Sair kapitalda iştiraklar		11	11
Bölüşdürülməmiş mənfəət/ (Yığılmış zərər)		383	(658)
Cəmi kapital		10,802	9,761
Cəmi öhdəliklər və kapital		16,185	11,585

*Şirkət ilk dəfə BMHS 9-u 1 yanvar, 2018-ci il tarixində tətbiq etməyə başlamışdır. Seçilmiş keçid üsullarına əsasən müqayisəli məlumat təkrar təqdim edilməmişdir. BMHS 9 tətbiq edilməsi nəticəsində Şirkət müəyyən başlıqların təqdimatını dəyişmiş, müqayisəli məlumat da müvafiq şəkildə yenidən təqdim edilmişdir (bax: Qeyd 5).

Cənab Ernest Uraimov
Direktor

Cənab Faiq Sadıxbəyov
Baş Mühəsib

Mol Bulak Bank Olmayan Kredit Təşkilatı Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti
31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il üzrə Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti
haqqında Hesabat

	2018	2017*
Qeydlər	AZN'000	AZN'000
ƏMƏLİYYAT FƏALİYYƏTLƏRİ ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ		
Alınmış faizlər	5,258	4,467
Ödənilmiş faizlər	(325)	(590)
Ödənilmiş haqq və komissiyalar	(115)	(109)
Sair gəlirlər	121	127
Ödənilmiş kadr xərcləri	(1,776)	(1,673)
Ödənilmiş sair ümumi inzibati xərclər	(1,006)	(1,116)
Əməliyyat aktivlərində (artım) azalma		
Müştərilərə verilmiş kreditlər	(4,996)	4,169
Sair aktivlər	(77)	16
Əməliyyat öhdəliklərində artım (azalma)		
Sair öhdəliklər	4	10
Mənfəət vergisi ödənilməzdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətlərində (istifadə olunan)/ əldə edilən xalis pul vəsaitləri	(2,912)	5,301
Ödənilmiş mənfəət vergisi	(243)	(251)
Əməliyyat fəaliyyətlərində (istifadə olunan)/ əldə edilən pul vəsaitləri	(3,155)	5,050
İNVESTİSIYA FƏALİYYƏTLƏRİ ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ		
Bina və avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin alınması	(14)	(4)
İnvestisiya fəaliyyətində istifadə olunan pul vəsaitləri	(14)	(4)
MALİYYƏ FƏALİYYƏTLƏRİ ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ		
Alınmış sair borc öhdəlikləri	13 5,690	-
Ödənilmiş sair borc öhdəlikləri	13 (1,700)	(6,894)
Maliyyə fəaliyyətlərində əldə olunan/ (istifadə edilən) pul vəsaitləri	3,990	(6,894)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım (azalma)	821	(1,848)
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri	(411)	(20)
ECL dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri	(20)	-
İlin əvvəlində pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,320	4,188
İlin sonunda pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	10 2,710	2,320

*Şirkət ilk dəfə BMHS 9-u 1 yanvar, 2018-ci il tarixində tətbiq etməyə başlamışdır. Seçilmiş keçid üsullarına əsasən müqayisəli məlumat təkrar təqdim edilməmişdir. BMHS 9 tətbiq edilməsi nəticəsində Şirkət müəyyən başlıqların təqdimatını dəyişmiş, müqayisəli məlumat da müvafiq şəkildə yenidən təqdim edilmişdir (bax: Qeyd 5).

Cənab Ernest Uraimov
Direktor

Cənab Faiq Sadıxbəyov
Baş Mühəsib

Mol Bulak Bank Olmayan Kredit Təşkilatı Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti
31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il üzrə Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat

AZN'000	Nizamnamə kapitalı	Sair kapital qoyuluşları	Bölüşdürülməmiş mənfəət (yığılmış zərər)	Cəmi kapital
1 yanvar 2017-ci il tarixinə qalıq	10,408	11	(1,186)	9,233
Cəmi məcmu gəlir				
İl üzrə mənfəət	-	-	528	528
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	-	528	528
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq	10,408	11	(658)	9,761
1 yanvar, 2018-ci il tarixinə qalıq	10,408	11	(658)	9,761
BMHS 9 ilkin tətbiqində düzəlişlər (bax: Qeyd 5)	-	-	(511)	(511)
1 yanvar, 2018-ci il tarixinə təkrar hesablanmış qalıq	10,408	11	(1,169)	9,250
Cəmi məcmu gəlir				
İl üzrə mənfəət	-	-	1,552	1,552
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	-	1,552	1,552
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq	10,408	11	383	10,802

*Şirkət ilk dəfə BMHS 9-u 1 yanvar, 2018-ci il tarixində tətbiq etməyə başlamışdır. Seçilmiş keçid üsullarına əsasən müqayisəli məlumat təkrar təqdim edilməmişdir. BMHS 9 tətbiq edilməsi nəticəsində Şirkət müəyyən başlıqların təqdimatını dəyişmiş, müqayisəli məlumat da müvafiq şəkildə yenidən təqdim edilmişdir (bax: Qeyd 5).

Cənab Ernest Uraimov
Direktor

Cənab Faiq Sadıqbəyov
Baş Mühəsib

1 Giriş

(a) Təşkilat və onun fəaliyyəti

“Mol Bulak Bank Olmayan Kredit Təşkilatı” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti (“Şirkət”) Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin Bakı şəhəri Vergilər Departamentində Kommersiya hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı idarəsi tərəfindən qeydə alınmış “Invest Kredit” Bank Olmayan Kredit Təşkilatı Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin adının dəyişdirilməsi nəticəsində 3 oktyabr 2008-ci il tarixində 1500550381 dövlət qeydiyyat nömrəsi (VÖEN) ilə yaradılmışdır.

“Invest Kredit Bank Olmayan Kredit Təşkilatı” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı üzrə Bakı Bölgə Şöbəsi tərəfindən qeydə alınmış “İcma Kredit” Bank Olmayan Kredit Təşkilatı Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin adının dəyişdirilməsi nəticəsində 29 iyun 2005-ci il tarixində 0105-P135-43382 dövlət qeydiyyat nömrəsi ilə yaradılmışdır.

Şirkətin əsas fəaliyyəti Azərbaycan Respublikası ərazisində fiziki şəxslərə mikrokreditlərin verilməsindən ibarətdir. Şirkətin fəaliyyəti Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası (“MBNP”) tərəfindən tənzimlənir və biznes funksiyaları Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı (ARMB) tərəfindən verilən məhdud bank əməliyyatları üçün bank olmayan kredit təşkilatı lisenziyası əsasında icra olunur. Şirkətin hüquqi ünvanı Binəqədi rayonu, M. Ə. Rəsulzadə qəsəbəsi, Məmmədova küçəsi 107S, Bakı, Azərbaycan Respublikasında yerləşir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Şirkətin 26 (2017: 26) filialı olmuşdur. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Şirkətin işçilərinin ümumi sayı 221 nəfər (31 dekabr 2017: 213 nəfər) olmuşdur.

(b) Biznes mühiti

Şirkətin fəaliyyəti əsasən Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşir. Beləliklə, Şirkət inkişafda olan bazar iqtisadiyyatının xüsusiyyətləri ilə səciyyələnən Azərbaycanın iqtisadi və maliyyə bazarlarında fəaliyyətlə bağlı risklərə məruz qalır. Hüquqi, vergi və normativ baza və rejimlərin inkişafı davam edir, lakin onların müddələrinin həm fərqli şərh olunması, həm də tez-tez dəyişdirilməsi müşahidə olunur. Bütün bunların və sair hüquqi və vergi maneələrinin nəticəsində Azərbaycanda fəaliyyət göstərən müəssisələr müxtəlif çətinliklərlə üzləşirlər. Bununla yanaşı, Azərbaycan manatının yaxın keçmişdə ucuzlaşması və dünya bazarında neftin davamlı aşağı qiyməti biznes mühitində qeyri-müəyyənlik səviyyəsini artırmışdır.

Maliyyə hesabatlarında Azərbaycandakı biznes mühitinin Şirkətin fəaliyyətinə və maliyyə vəziyyətinə təsiri Şirkət rəhbərliyi tərəfindən qiymətləndirilir. Gələcəkdə biznes mühiti rəhbərliyin cari qiymətləndirməsindən fərqlənə bilər.

2 Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları

(a) Uyğunluq haqqında hesabat

Bu maliyyə hesabatları Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına (BMHS) uyğun olaraq hazırlanmışdır.

Bu Şirkətin BMHS 9 *Maliyyə alətlərinin* tətbiq edildiyi ilk illik maliyyə hesabatları dəstidir. Əsas uçot siyasətlərində baş verən dəyişikliklər Qeyd 2 (e)-də təsvir edilmişdir.

(b) Qiymətləndirmə əsasları

Maliyyə hesabatları ilkin dəyər prinsipi əsasında hazırlanmışdır.

(c) Əməliyyat və təqdimat valyutası

Şirkətin əməliyyat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan və Şirkətlə bağlı baş verən əksər hadisələrin və vəziyyətlərin iqtisadi mahiyyətini əks etdirən Azərbaycan Manatıdır (AZN).

Manat (AZN) həmçinin bu maliyyə hesabatlarının məqsədləri üçün təqdimat valyutasıdır.

Əks müddəa təsbit olunmadığı halda, AZN-lə ifadə edilən maliyyə məlumatları ən yaxın minliyə kimi yuvarlaqlaşdırılmışdır.

(d) Ehtimalların və mülahizələrin tətbiqi

Maliyyə hesabatları hazırlanarkən rəhbərlik Şirkətin mühasibatlıq siyasətlərinin tətbiqinə və aktiv, öhdəlik, gəlir və xərclərin göstərilən məbləğlərinə təsir göstərən mülahizə, ehtimal və fərziyyələr irəli sürmüşdür. Faktiki nəticələr bu ehtimallardan fərqlənə bilər.

Ehtimallar və fərziyyələr mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilir. Mühasibatlıq ehtimallarında dəyişikliklər həmin dəyişikliklər edildiyi dövrdə və təsir göstərdikləri hər hansı gələcək dövrlərdə əks olunur.

Mülahizələr

Maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlərə ən çox təsir göstərən mühasibatlıq siyasətlərinin tətbiqi zamanı yürüdülmüş mülahizələr haqda məlumat aşağıdakı qeydlərdə sadalanmışdır:

- Maliyyə aktivlərinin təsnifatı: aktivlərin saxlandığı biznes modelinin qiymətləndirilməsi və maliyyə aktivlərinin müqavilə şərtlərinin yalnız əsas ödənilməli məbləğ üzrə əsas və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığının qiymətləndirilməsi – Qeyd 3(d)(i)
- Maliyyə aktivləri üzrə kredit risklərinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmadığını, ECL-in qiymətləndirilməsinə proqnoz məlumatının daxil edilməsi və ECL-in qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilən modellərin seçimi və təsdiqi metodologiyasını müəyyən etmək üçün meyarların təyin edilməsi – Qeyd 4

Ehtimal və fərziyələrdən yaranan qeyri-müəyyənlik

31 dekabr, 2018-ci il tarixində əsaslı düzəlişlərlə nəticələnmək riski olan ehtimal və fərziyələrdən yaranan qeyri-müəyyənliklər aşağıdakı qeydlərdə göstərilmişdir:

- Maliyyə alətlərinin dəyərsizləşməsi: ECL qiymətləndirmə modelinə proqnoz məlumatın tətbiqi daxil olmaqla əlavələrin müəyyən edilməsi – Qeyd 4.

(e) Mühasibatlıq siyasəti və təqdimatında dəyişikliklər

1 yanvar, 2018-ci il tarixində Şirkət ilk dəfə BMHS 9-u qəbul etdi.

Bir sıra digər yeni standartlar da 1 yanvar, 2018-ci il tarixindən tətbiq edilməyə başlamışdır, lakin onlar Şirkətin maliyyə hesabatına əsaslı təsir göstərmir.

Şirkətin BMHS 9 tətbiqinə keçid üçün seçdiyi üsullara görə onun tələblərini əks etdirmək üçün bu maliyyə hesabatlarında müqayisəli məlumat ümumi olaraq təqdim edilməmişdir.

Bu standartların ilkin tətbiqi əsasən aşağıdakılara təsir göstərmişdir:

- Maliyyə aktivlərinin tanınan dəyərsizləşmə zərərlərində artım (bax: Qeyd 5);
- BMHS 9-a aid əlavə açıqlamalar (bax: Qeyd 4 və 5); və

BMHS 9 Maliyyə alətləri

BMHS 9 maliyyə aktivləri, maliyyə öhdəlikləri və qeyri-maddi bəndlərin alışı və satışına dair bəzi müqavilələrin tanınması və qiymətləndirilməsinə dair tələblər irəli sürür. Bu standart BMUS 39-un “*Maliyyə Alətləri: Tanıma və Qiymətləndirmə*”ni əvəz edir. BMHS 9-un tələbləri BMUS 39-dan əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənir. Yeni standart maliyyə aktivlərinin uçotunda və maliyyə öhdəliklərinin uçotunun müəyyən aspektlərində əsaslı dəyişikliklər edir.

BMHS 9-un tətbiqi nəticəsində Şirkət BMUS 1 “*Maliyyə Hesabatlarının Təqdimatı*”na müvafiq dəyişiklikləri də qəbul etmişdir. Bu isə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda effektiv faiz üsulunu tətbiq etməklə ayrıca təqdimatı tələb edir. Buna qədər Şirkət bu məbləği maliyyə hesabatlarına qeydlərdə açıqlayırdı.

Bundan başqa, Şirkət BMHS 7 “*Maliyyə Alətləri: Açıqlamalar*”a 2018-ci ilə aid açıqlamalara tətbiq edilmiş, lakin müqayisəli məlumatla tətbiq edilməmiş müvafiq dəyişiklikləri də qəbul etmişdir.

BMHS 9-un qəbulu nəticəsində Şirkətin mühasibatlıq siyasətinə edilmiş əsas dəyişikliklərin icmalı aşağıda təqdim edilmişdir.

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı

BMHS 9-un maliyyə aktivləri üçün üç əsas təsnifat kateqoriyası var: amortizasiya dəyərində ölçülən, digər məcmu gəlirlər vasitəsilə ədalətli dəyər (FVOCI) və mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyər (FVTPL). BMHS 9 təsnifatı ümumən maliyyə aktivlərinin idarə edildiyi və müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkət etdiyi biznes modelinə əsaslanır. Standart ödəniş müddətində saxlama, kreditlər və debitor borcları və satılabilənlərə dair mövcud BMUS 39 kateqoriyalarını ləğv edir.

Şirkətin BMHS 9-a əsasən maliyyə aktivlərini necə təsnif etdiyinin izahı üçün Qeyd 3 (d)(i)-ə baxın.

BMHS 9 maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı ilə bağlı BMUS 39-un mövcud tələblərini əsasən saxlayır.

Şirkətin BMHS 9-a əsasən maliyyə öhdəliklərini necə təsnif etdiyinin izahı üçün Qeyd 3(d)-ə baxın.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

BMHS 9 BMUS 39-da olan “çəkilməmiş zərər” modelini “gözlənilən kredit zərəri” modeli ilə əvəz edir. Yeni dəyərsizləşmə modeli həm də müəyyən kredit öhdəliklərinə və maliyyə zamanəti müqavilələrinə tətbiq edilir, lakin kapital investisiyalarına tətbiq edilmir.

BMHS 9-a əsasən kredit zərərləri BMUS 39-da olduğundan daha tez tanınır. Şirkətin BMHS 9-un dəyərsizləşmə tələblərini necə tətbiq etdiyinin izahı üçün Qeyd 3(d)(iii)-ə baxın.

Keçid

BMHS 9-un tətbiqi nəticəsində mühasibatlıq siyasətində dəyişikliklər aşağıdakı şəkildə tətbiq edilmişdir:

- Müqayisə edilən dövrlər təkrar təsdiq edilməmişdir. BMHS 9-un tətbiqi nəticəsində maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin balans dəyərindəki fərqlər 1 yanvar, 2018-ci il tarixinə bölüşdürülməmiş mənfəət və rezervlərdə tanınmışdır. Müvafiq olaraq 31 dekabr, 2017-ci il tarixinə və bu tarixdə təqdim olunan məlumat BMHS 9 tələblərini qarşılamır və bu səbəbdən 31 dekabr, 2018-ci il tarixinə BMHS 9-a əsasən təqdim edilən məlumatla müqayisə edilə bilməz.

- İlkin tətbiq dövründə mövcud faktlar və vəziyyətlərə əsasən aşağıdakı qiymətləndirmələr həyata keçirilmişdir.
 - Maliyyə aktivinin idarə edildiyi biznes modelinin müəyyənləşdirilməsi.
- BMHS 9-un ilkin tətbiqi tarixində borc qiymətli kağızının kredit riski az olarsa, Şirkət həmin aktivin kredit riskinin ilkin tanındığı vaxtdan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artmadığını qəbul edir.

BMHS 9-un tətbiqi nəticəsində baş vermiş dəyişikliklər və təsirlər haqqında daha çox və ətraflı məlumat üçün Qeyd 5-ə baxın.

(f) **Müqayisəli məlumatın təqdimatında dəyişikliklər**

Şirkət 2017-ci ildə aşağıdakı şəkildə “faiz gəliri” başlığı altında təqdim etdiyi cərimə gəlirinin təsnifatını dəyişmişdir:

	Əvvəlki hesabat	Düzəliş	Yenidən təsnifat
Faiz gəliri	4,469	(125)	4,344
Sair əməliyyat gəlirləri	2	125	127

Şirkət 2017-ci ildə hesabatda verilmiş “faiz gəliri” sətrini BMUS 1 tələblərinə uyğun olaraq “effektiv faiz metodu ilə hesablanmış faiz gəliri”nə dəyişmişdir.

3 **Əsas uçot siyasətləri**

Uçot siyasətlərindəki dəyişiklikləri əhatə edən Qeyd 2(e)-də izah olunanlar istisna olmaqla, Şirkət aşağıdakı uçot siyasətlərini hazırkı maliyyə hesabatlarında əks olunmuş bütün dövrlərə davamlı olaraq tətbiq etmişdir.

(a) **Faiz**

1 yanvar, 2018-ci il tarixindən tətbiq edilən siyasət

Effektiv faiz dərəcəsi

Faiz gəliri və xərcləri effektiv faiz üsulundan istifadə etməklə mənfəət və zərərdə tanınmışdır. “Effektiv faiz dərəcəsi” maliyyə alətinin gözlənilən istifadə müddəti boyu gələcək pul ödənişləri və alışlarını dəqiq olaraq:

- maliyyə aktivinin ümumi balans dəyərində; və ya
- maliyyə öhdəliyinin amortizasiya dəyərində azaldan dərəcədir.

Alınmış və yaradılmış kredit-dəyərsizləşmiş aktivlər istisna olmaqla, digər maliyyə alətləri üçün effekti faiz dərəcəsini hesablayarkən Şirkət gələcək pul vəsaitlərini maliyyə alətlərinin bütün müqavilə şərtlərini nəzərə almaqla, lakin kredit zərərlərini nəzərə almadan qiymətləndirir. Alınmış və ya yaradılmış kredit-dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri üçün kredit-uyğunlaşdırılmış effektiv faiz dərəcəsi gözlənilən kredit zərərləri daxil olmaqla gələcək pul vəsaitlərindən istifadə edilməklə hesablanır.

Effektiv faiz dərəcəsinin hesablanmasına effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz tərkib hissəsi olan əməliyyat xərcləri və ödənilmiş və ya alınmış haqlar və ya bəndlər daxildir. Əməliyyat xərclərinə maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyinin alınmasına və ya verilməsinə bilavasitə tətbiq edilə bilən məxsusi xərclər daxildir.

Amortizasiya edilmiş dəyər və ümumi balans dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və ya maliyyə öhdəliklərinin amortizasiya edilmiş dəyəri maliyyə aktivlərinin və ya maliyyə öhdəliklərinin ilkin tanınmada uçotu əsas ödənişləri çıxmaqla, ilkin məbləğ və ödəniş məbləği arasında hər hansı fərqi effektiv faiz metodundan istifadə etməklə, xalis amortizasiyanı daxil etməklə və ya çıxmaqla və maliyyə aktivləri üçün hər hansı gözlənilən kredit zərəri ehtiyatına (və ya 1 yanvar, 2018-ci ilədək dəyərsizləşmə ehtiyatına) uyğunlaşdırmaqla hesablanan məbləğdir.

Amortizasiya dəyərində hesablanan "maliyyə aktivinin ümumi balans dəyəri" maliyyə aktivinin hər hansı gözlənilən kredit zərəri ehtiyatına uyğunlaşdırılmazdan əvvəl amortizasiya edilmiş dəyəridir.

Faiz gəliri və xərclərinin hesablanması

Maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyinin effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyinin ilkin tanınması zamanı hesablanır. Faiz gəlirləri və ya xərclərinin hesablanması zamanı effektiv faiz dərəcəsi aktivin (aktiv kredit-dəyərsizləşmədikdə) ümumi balans dəyərinə və ya öhdəliyin amortizasiya edilmiş dəyərinə tətbiq edilir.

İlkin tanınmadan sonra kredit-dəyərsizləşən maliyyə aktivlərinin faiz gəlirləri isə effektiv faiz dərəcəsinə maliyyə aktivinin amortizasiya edilmiş dəyərinə tətbiq etməklə hesablanır. Aktiv artıq kredit-dəyərsiz olmadıqda faiz gəlirləri yenə ümumi balans dəyərində hesablanır.

İlkin tanınmada kredit-dəyərsiz olan maliyyə aktivlərinin faiz gəliri aktivin amortizasiya dəyərinə kredit-uyğunlaşdırılmış effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilməklə hesablanır. Aktivin kredit riski azaldıqda belə faiz gəlirlərinin hesablanması ümumi balans dəyəri əsasına qayıtmır.

Maliyyə aktivlərinin nə zaman kredit-dəyərsiz olduğu haqqında məlumat üçün Qeyd 3(d)(iii) baxın.

Təqdimat

Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlirlər hesabatında təqdim olunan effektiv faiz metodu ilə hesablanan faiz gəlirləri özündə amortizasiya edilmiş dəyerdə hesablanan maliyyə aktivləri faizlərini də ehtiva edir.

Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlirlər hesabatında təqdim olunan faiz xərcləri özündə amortizasiya dəyərində hesablanan maliyyə öhdəlikləri faizlərini ehtiva edir.

1 yanvar, 2018-ci il tarixinədək tətbiq olunan siyasət

Effektiv faiz dərəcəsi

Faiz gəlirləri və xərcləri mənfəət və ya zərərdə effektiv faiz metodundan istifadə etməklə tanınmışdır. Effektiv faiz dərəcəsi gələcək pul ödənişi və alışıların maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyinin gözlənilən müddəti boyu (və ya uyğun olduqda daha qısa müddət boyu) maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyinin balans dəyərinə düşürən dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsinə hesablayarkən Şirkət gələcək pul vəsaitlərinin qiymətləndirilməsində gələcək kredit zərərlərini deyil, maliyyə alətinin bütün müqavilə şərtlərini nəzərə almışdır.

Effektiv faiz dərəcəsinin hesablanmasına əməliyyat xərcləri və haqlar və effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz tərkib hissəsi olan ödəniş və ya alış bəndləri daxil idi. Əməliyyat xərclərinə maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyinin alınması və ya verilməsinə bilavasitə tətbiq edilə bilən məxsusi xərclər də daxil idi.

Təqdimat

Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlirlər hesabatında təqdim olunan effektiv faiz metodu ilə hesablanan faiz gəlirləri özündə amortizasiya dəyərində hesablanan maliyyə aktivləri faizlərini də ehtiva edir.

Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlirlər hesabatında təqdim olunan faiz xərcləri özündə amortizasiya dəyərində hesablanan maliyyə öhdəliklərinin faizlərini ehtiva edir.

(b) Xarici valyuta

Xarici valyuta əməliyyatları

Xarici valyutalarda əməliyyatlar onların həyata keçirildiyi tarixlərdə qüvvədə olan məzənnələrlə Şirkətin əməliyyat valyutasına çevrilir.

Hesabat tarixinə xarici valyutalarda əks olunmuş maliyyə aktivləri və öhdəlikləri həmin tarixdə olan məzənnə ilə yenidən əməliyyat valyutasına çevrilir. Maliyyə maddələri üzrə xarici valyuta gəliri və ya itkisi, dövr ərzində effektiv faiz və ödənişlər nəzərə alınmaqla, dövrün əvvəlində əməliyyat valyutasının amortizasiya edilmiş dəyərlə hesabat dövrünün sonunda məzənnə əsasında çevrilmiş xarici valyutada amortizasiya edilmiş dəyər arasında olan fərkdir.

Xarici valyutada ifadə olunan və ədalətli dəyər əsasında qiymətləndirilən qeyri-maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ədalətli dəyər müəyyən edildiyi tarixdə olan məzənnə ilə əməliyyat valyutasına çevrilir. Xarici valyutada ilkin dəyər əsasında qiymətləndirilən qeyri-maliyyə hissələri əməliyyat aparıldığı tarixdə olan məzənnə ilə çevrilir.

Konvertasiya zamanı yaranan xarici valyuta fərqləri mənfəət və ya zərərə aid edilir.

(c) Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitlərinə və onların ekvivalentlərinə ədalətli dəyərinin dəyişmə riski çox aşağı olan və Şirkət tərəfindən qısamüddətli öhdəliklərin idarə olunmasında istifadə edilən əsginaslar və sikkə pullar, digər banklarda saxlanılan məhdudlaşdırılmamış qalıqlar (nostro hesablar) və ilkin ödəniş müddəti üç aydan az olan yüksək likvidli maliyyə aktivləri daxildir. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya edilmiş dəyər əsasında əks olunur.

(d) Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri

i. Təsnifat

1 yanvar, 2018-ci il tarixindən tətbiq edilən siyasət

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma zamanı maliyyə aktivini amortizasiya dəyərində, FVOCI və ya FVTPL ilə qiymətləndirilən aktiv kimi təsnif edilir.

Maliyyə aktivini aşağıdakı şərtlərə cavab verdikdə və FVTPL ilə müəyyən edilmədikdə amortizasiya edilmiş dəyərdə qiymətləndirilir:

- aktiv müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq üçün aktivləri saxlamaq məqsədi olan biznes modelində saxlanılır; və
- maliyyə aktivinin müqavilə şərtləri yalnız əsas ödəniş və əsas məbləğ üzrə faizlərin ödənişi olan pul vəsaitlərinin müəyyən edilmiş tarixlərdə artmasına səbəb olur.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Şirkət aktivin portfel səviyyəsində saxlandığı biznes modelin məqsədini qiymətləndirir, belə ki, bu biznesin necə idarə edildiyini və rəhbərliyə təqdim edilən məlumatı daha yaxşı əks etdirir. Bu zaman aşağıdakı məlumat nəzərə alınır:

- Portfel üçün müəyyən edilən siyasət və məqsədlər və bu siyasətlərin təcrübədə tətbiqi. Xüsusilə də rəhbərliyin strategiyasının müqavilə üzrə faiz gəlirlərinin qazanılmasına, müəyyən faiz dərəcəsini saxlamağa, maliyyə aktivlərinin müddətinin bu aktivləri maliyyələşdirən öhdəliklərin müddətinə uyğunlaşdırmağa və ya aktivləri satmaqla pul vəsaitlərini reallaşdırmağa fokuslanıb-fokuslanmadığı;
- Portfelin fəaliyyəti necə qiymətləndirilir və Şirkət rəhbərliyinə necə hesabat verilir;
- Biznes modelinin işinə (və bu biznes modeli çərçivəsində saxlanan maliyyə aktivlərinə) təsir göstərən risklər və bu risklər necə idarə edilir;

- Biznes rəhbərlərinin haqqı necə ödənilir, məs., bu haqq idarə edilən aktivlərin ədalətli dəyərində əsaslanır, yoxsa müqavilə üzrə yığılan pul vəsaitlərinə; və
- Əvvəlki dövrlərdə satış tezliyi, həcmi və vaxtı, belə satışların səbəbi və gələcək satış fəaliyyəti barədə yaratdığı gözləntilər. Bununla belə, satış fəaliyyəti haqqında məlumata ayrıca deyil, Şirkətin maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün müəyyən etdiyi məqsədə necə nail olunduğunun və pul vəsaitlərinin necə əldə edildiyinin ümumi qiymətləndirilməsinin bir hissəsi kimi baxılır.

Müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişi olub-olmadığının qiymətləndirilməsi

Bu qiymətləndirmə məqsədləri üçün “əsas” dedikdə ilkin tanınma zamanı maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri başa düşülür. “Faiz” dedikdə pulun zaman dəyəri və müəyyən zaman dövründə ödənilməli əsas məbləğlə əlaqədar kredit riski və sair əsas kredit riskləri və xərcləri (məs., likvidlik riski və inzibati xərclər), eləcə də mənfəət marjası üçün ödəniş nəzərdə tutulur.

Müqavilə üzrə pul axınlarının yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişləri olub-olmamasının qiymətləndirilməsində Şirkət alətin müqavilə şərtlərini nəzərə alacaq. Bu qiymətləndirmə maliyyə aktivində həmin aktivin bu şərtə əməl etməməsi ilə nəticələnən, müqavilə üzrə pul axınlarının müddəti və ya məbləğini dəyişə bilən müqavilə şərtinin olub-olmamasını əhatə edəcək. Qiymətləndirmə zamanı Şirkət aşağıdakıları nəzərə alacaq:

- pul axınlarının məbləği və müddətini dəyişəcək şərti hadisələr;
- leverec funksiyaları;
- vaxtından əvvəl ödəniş və müddətin uzadılması şərtləri;
- şirkətin müəyyən aktivlərdən gələn pul axınlarına olan iddialarını məhdudlaşdıran şərtlər (məs., repressiz aktivlər); və
- pulun zaman dəyəri üzrə ödənişi dəyişən xüsusiyyətlər, məs., faiz dərəcələrinin mütəmadi yenilənməsi.

Təkrar təsnifat

Maliyyə aktivləri, Şirkətin maliyyə aktivlərini idarə etməsi üzrə biznes modelini dəyişməsindən sonrakı dövr istisna olmaqla, ilkin tanınmadan sonra yenidən təsnif edilmir.

Şirkət maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes modelini dəyişdikdə Şirkət həmin maliyyə aktivlərini yenidən təsnif etməlidir. Belə dəyişikliklərin tez-tez baş verməyəcəyi gözlənilir. Belə dəyişikliklər xarici və daxili dəyişikliklər nəticəsində Şirkətin üst rəhbərliyi tərəfindən müəyyən edilir və Şirkət əməliyyatları üçün əhəmiyyətli olmalı və xarici tərəflərə nümayiş etdirilməsi mümkün olmalıdır. Məsələn, Şirkət biznes aldıqda, satdıqda və ya ləğv etdikdə.

Maliyyə öhdəlikləri

Şirkət öz maliyyə öhdəliklərini amortizasiya dəyərində qiymətləndirilən kimi təsnif etmişdir.

Maliyyə öhdəlikləri ilkin tanınmadan sonra təkrar təsnif edilməmişdir.

1 yanvar, 2018-ci il tarixinədək tətbiq olunan siyasət

Maliyyə aktivləri

Bank öz maliyyə aktivlərini kreditlər və debitor borcları kateqoriyasında təsnif etmişdir.

Maliyyə öhdəlikləri

Bank maliyyə zəmanətləri və kredit öhdəlikləri istisna olmaqla, maliyyə öhdəliklərini amortizasiya dəyərində qiymətləndirilən kimi təsnif etmişdir.

ii. Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması

Maliyyə aktivləri

Şirkət maliyyə aktivini tanımağı o zaman dayandırır ki, maliyyə aktivindən gələn pul vəsaitlərinə olan müqavilə hüquqlarının müddəti bitir və ya əməliyyatda müqavilə üzrə pul vəsaitlərini almaq hüququnu ötürür ki, bu halda maliyyə aktivlərinə sahib olmaqla bağlı bütün risklər və faydalar da ötürülür və ya Şirkət sahibliklə bağlı bütün riskləri və faydaları nə ötürür, nə də özündə saxlayır və maliyyə aktivinə nəzarəti özündə saxlamır.

Maliyyə aktivinin tanınması dayandırıldıqda aktivin ümumi balans dəyəri (və ya aktivin tanınması dayandırılmış hissəsinə ayrılmış ümumi balans dəyəri) və alınan təzminat cəmi (qazanılan hər hansı yeni öhdəlik xaric əldə edilən hər hansı yeni aktiv daxil olmaqla) və sair məcmu gəlirlərdə tanınan hər hansı toplam qazanc və zərər arasındakı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Maliyyə öhdəlikləri

Şirkət müqavilə öhdəlikləri yerinə yetirildiyi, ləğv edildiyi və ya müddəti bitdiyi zaman maliyyə öhdəliyini tanımağı dayandırır.

iii. Dəyərsizləşmə

Həmçinin bax: Qeyd 4.

1 yanvar, 2018-ci il tarixindən sonra tətbiq edilən siyasət

Şirkət FVTPL ilə qiymətləndirilməyən növbəti maliyyə alətləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri (ECL) üçün zərər ehtiyatlarını tanıyır: borc alətləri olan maliyyə aktivləri;

Şirkət zərər ehtiyatlarını, 12-aylıq ECL kimi hesablanan aşağıdakılar istisna olmaqla, daimi ECL məbləğinə bərabər qiymətlədir:

- hesabat tarixində kredit riski aşağı müəyyən edilən borc alətləri;
- ilkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmayan digər maliyyə alətləri (bax: Qeyd 4).

12-aylıq ECL hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində maliyyə alətinin defolt hadisəsindən yaranan ECL payıdır. 12-aylıq ECL tanınan maliyyə alətləri “Mərhələ 1” maliyyə aləti adlandırılır.

Daimi ECL-lər maliyyə alətinin gözlənilən müddəti ərzində mümkün bütün defolt hadisələrindən yaranan ECL-lərdir. Daimi ECL tanınan maliyyə alətləri ilkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artdıqda, lakin maliyyə alətləri kredit-dəyərsizləşmədikdə “Mərhələ 2” maliyyə alətləri və “Mərhələ 3” maliyyə alətləri (maliyyə alətləri kredit-dəyərsizləşdikdə) adlandırılır.

ECL ölçülməsi

ECL kredit zərərlərinin ehtimal əsasında ölçülən qiymətləndirilməsidir. Onlar aşağıdakı şəkildə ölçülür:

- hesabat tarixində kredit-dəyərsizləşməmiş maliyyə aktivləri: bütün gözlənilən əldə edilməmiş pul vəsaitlərinin cari dəyəri (yəni müqavilə əsasında müəssisəyə ödənilməli pul axınları ilə Şirkətin əldə etməyi gözlədiyi pul axınları arasındakı fərq);
- hesabat tarixində kredit-dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri: ümumi balans dəyəri ilə hesablanmış gələcək pul axınları arasındakı fərq;

Həmçinin bax: Qeyd 4

Kredit-dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri

Hər hesabat tarixində Şirkət amortizasiya edilmiş dəyərdə hesablanmış maliyyə aktivlərinin kredit-dəyərsizləşib-dəyərsizləşmədiyini qiymətləndirir. Maliyyə aktivini onun gələcək pul axınlarına mənfi təsir göstərən bir və ya daha çox hadisə baş verdikdə “kredit-dəyərsizləşir”.

Maliyyə aktivinin kredit-dəyərsizləşməsinin dəlillərinə aşağıdakı müşahidə edilə bilən məlumat daxildir:

- borcalan Şirkətə olan hər hansı kredit ödənişinin vaxtını 90 gündən çox gecikdirir.
- borcalanın ödəniş tarixi nəzərə alınmadan son ödəniş günündən sonra ödənilməli kredit məbləği var.
- bank hesabından istifadədə məhdudiyyətlər və ya banklarda depozit və yatırımlar üzrə gecikmiş ödənişlər 7 gündən çox çəkir.
- müştəri kreditlərinin defolt statusu keçicidir və düzəliş tədbirləri nəzərə alınmayıb.

ECL üzrə ehtiyatın maliyyə vəziyyəti hesabatında təqdimatı

Amortizasiya edilmiş dəyərdə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri üçün ECL üzrə zərər ehtiyatları maliyyə vəziyyəti hesabatında aktivlərin ümumi balans dəyərindən tutulma şəklində təqdim edilmişdir.

Ümitsiz borcların silinməsi

Kreditlər maliyyə aktivlərini tam və ya qismən bərpa etmək üçün əsaslı gözlənti olmadığı təqdirdə silinir (tam və ya qismən). Bu adətən Şirkət borcalanın silinməsi nəzərdə tutulan məbləği ödəmək üçün kifayət qədər pul vəsaiti yaradacaq aktivləri və ya gəlir mənbəyi olmadığını müəyyən etdikdə baş verir. Bu qiymətləndirmə fərdi aktiv səviyyəsində həyata keçirilir.

Silinmiş məbləğlərin bərpası mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlirlər hesabatında “maliyyə alətlərinin dəyərsizləşməsi zərərləri”nə daxil edilir.

Silinmiş maliyyə aktivləri ödənilməli məbləğlərin bərpası üzrə Şirkət prosedurlarına əməl etmək məqsədilə hüquqi tədbirlərin predmeti olaraq qalır.

(e) Müştərilərə verilmiş kreditlər

Maliyyə vəziyyəti üzrə ilsonu hesabatında “Müştərilərə verilmiş kreditlər” başlığına müştərilərə verilmiş amortizasiya edilmiş dəyərdə qiymətləndirilən kreditlər daxildir; onlar ilk olaraq məxsusi birbaşa əməliyyat xərcləri əlavə edilməklə ədalətli dəyərdə, daha sonra effektiv faiz metodu ilə amortizasiya edilmiş dəyərdə qiymətləndirilir.

(f) Əmlak və avadanlıqlar

(i) Mülkiyyətdə olan aktivlər

Əmlak və avadanlıqlar hər hansı yığılmış amortizasiya və dəyərsizləşmə üzrə zərərlər çıxılmaqla, ilkin dəyərdə uçota alınır.

(ii) Amortizasiya

Amortizasiya ayrı-ayrı aktivlərin hesablanmış faydalı istifadə müddətləri üzrə düz xətt prinsipi əsasında mənfəət və ya zərərə aid edilir. Amortizasiya aktiv əldə edildiyi tarixdən başlanır. Təxmin edilən faydalı istifadə müddətləri aşağıdakı kimidir:

- kompüter və rabitə avadanlıqları	4 il
- mebel və avadanlıqlar	4 il
- nəqliyyat vasitələri	4 il
- icarə obyektinin yaxşılaşdırılması	Gözlənilən icarə müddəti və 20 il arasında daha aşağı olan

(g) Qeyri-maddi aktivlər

Alınmış qeyri-maddi aktivlər ilkin dəyərdən amortizasiya və dəyərsizləşmə çıxıldıqdan sonra göstərilir.

Alınmış kompüter proqram təminatı onların istifadəyə yararlı hala gətirmək üçün çəkilmiş hər bir xərc əsasında kapitallaşdırılır.

Amortizasiya düz xətt metodu əsasında qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən istifadə müddəti ərzində mənfəət və zərərdə tanınır. Qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən istifadə müddəti 5 ildir.

(h) Dəyərsizləşmə

1 yanvar, 2018-ci il tarixinədək tətbiq olunan siyasət

Şirkət hər bir hesabat dövrünün sonunda maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyərsizləşməsi barədə obyektiv dəlil olub-olmamasını qiymətləndirir. Bu cür dəlil mövcud olduğu təqdirdə, Şirkət dəyərsizləşmə zərərlərinin məbləğini müəyyənləşdirir.

Yalnız maliyyə aktivinin ilkin tanınmasından sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə (zərər hadisəsi) nəticəsində dəyərsizləşmə barədə obyektiv dəlil meydana çıxdıqda və həmin hadisə (və ya hadisələr) etibarlı şəkildə ölçülə bilən maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupunun gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir etmiş olduqda, maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupu dəyərsizləşir və dəyərsizləşmə zərərləri ödənilir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi barədə obyektiv dəlil borcalanın ödənişi yerinə yetirməməsi və ya gecikdirməsi, kredit müqaviləsi və ya şərtlərinin pozulması, Şirkətin əks halda nəzərə almayacağı maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupunun restrukturlaşdırılması, borcalanın və ya borc verənin müflis olacağı barədə göstəricilər, qiymətli kağız üzrə fəal bazarın aradan qalxması, aktivlərlə bağlı girov və ya digər müşahidə oluna bilən məlumatların dəyərinin pisləşməsi, məsələn qrupda borcalanların ödəniş statusunda mənfə dəyişikliklər, yaxud qrupda ödənişlərin həyata keçirilməməsi ilə əlaqədar olan iqtisadi şəraitlərdən ibarət ola bilər.

(i) Amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri

Amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınmış maliyyə aktivlərinə əsasən müştərilərə verilmiş kreditlər və sair debitor borcları (kreditlər və debitor borcları) daxildir. Dəyərsizləşməni mütəmadi qaydada qiymətləndirmək məqsədi ilə Şirkət kredit və debitor borclarını nəzərdən keçirir.

İlk olaraq, Şirkət ayrılıqda əhəmiyyətli olan kreditlər və debitor borclarının dəyərsizləşdiyinin obyektiv sübutlarının mövcud olmasını ayrı-ayrı, sonra isə ayrılıqda əhəmiyyətli olmayan kredit və debitor borclarının dəyərsizləşdiyinin obyektiv sübutlarının mövcud olmasını ayrıca və ya kollektiv surətdə müəyyən edir. Şirkət əhəmiyyətli olan və ya olmayan ayrıca qiymətləndirilmiş kreditin dəyərsizləşdiyini təsdiqləyən obyektiv dəlillərin olmadığını müəyyən edərsə, həmin krediti və ya debitor borcunu oxşar risk xüsusiyyətləri ilə kreditlər və debitor borcları qrupuna daxil edib, onların dəyərsizləşməsini birləşdirən müəyyən edir.

Dəyərsizləşməsi ayrıca qiymətləndirilmiş və dəyərsizləşmə ilə əlaqədar zərər üzrə tanınan və ya uçotu davam etdirilən kreditlər və debitor borcları dəyərsizləşmənin kollektiv surətdə qiymətləndirilməsinə daxil edilmir.

Verilmiş kredit və ya debitor borcu üzrə dəyərsizləşmə nəticəsində itkilərin yarandığına obyektiv əsaslar mövcuddursa, zərərin məbləği kredit və ya debitor borcunun balans dəyəri ilə kreditin və ya debitor borcunun ilkin effektiv faiz dərəcəsi həcmində diskontlaşdırılmış zamanətlər və girov hesabına qaytarıla bilən məbləğlər də daxil olmaqla, təxmin edilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri arasındakı fərq kimi əks olunur. Cari iqtisadi vəziyyəti əks edən müvafiq müşahidə oluna bilən məlumat əsasında düzəliş edilmiş müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti və tarixi itki göstəriciləri gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinin hesablanması əsasında təşkil edilir.

Bəzi hallarda kredit və ya debitor borcu üzrə dəyərsizləşmə ilə əlaqədar yaranmış zərərin təxmin edilməsi üçün tələb olunan müşahidə edilə bilən məlumatlar məhdud xarakter daşıya, yaxud artıq cari vəziyyətə tam aidiyyətsiz ola bilər. Məsələn, borcalan ciddi maliyyə çətinlikləri ilə üzləşir və analoji borcalanlar üzrə çox az tarixi məlumat vardır. Bu cür hallarda dəyərsizləşmə nəticəsində yaranacaq zərərləri hesablamaq üçün Şirkət öz təcrübəsindən və mühakiməsindən istifadə edir.

Kreditlərin və debitor borclarının dəyərsizləşməsi nəticəsində yaranan bütün zərərlər mənfəət və zərərdə əks olunur və yalnız bərpa dəyərində sonradan baş vermiş artımın dəyərsizləşmə zərəri uçota alındıqdan sonra baş vermiş hadisə ilə bağlılığı obyektiv surətdə təsdiqlənə bildikdə, qeyd olunan zərərlərin təsnifatı geri qaytarılır.

Kredit, qaytarıla bilmədikdə, kreditlər üzrə mümkün itkilərin ödənilməsi üçün yaradılmış müvafiq ehtiyat hesabına balansdan silinə bilər. Şirkətin rəhbərliyi kreditləri ümitsiz borc kimi müəyyənləşdirdikdə və kreditin qaytarılması üçün bütün mümkün tədbirlər görüldükdən sonra, Şirkət kreditin qalığını (və mümkün kredit itkiləri üzrə müvafiq ehtiyatları) balansdan silir.

(ii) Qeyri-maliyyə aktivləri

Dəyərsizləşmənin əlamətlərini aşkarlamaq məqsədi ilə hər hesabat tarixində, təxirə salınmış vergilərdən başqa sair qeyri-maliyyə aktivlərinin qiymətləndirilməsi aparılır. Qeyri-maliyyə aktivlərinin bərpa dəyərini aşağıdakı iki göstəricidən daha böyüyü təşkil edir – satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyər və istifadə dəyəri.

İstifadə dəyəri qiymətləndirilərkən, təxmin edilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti pul vəsaitlərinin vaxt baxımından dəyərinin və aktivlə bağlı xüsusi risklərin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən vergiqoymadan əvvəl diskont dərəcəsi əsasında cari dəyərlərinədək azaldılır. Sair aktivlərdən asılı olmadan gəlir gətirməyən aktiv üzrə bərpa dəyəri həmin aktivin aid olduğu gəlir gətirən qrup üzrə müəyyənləşdirilir. Aktivin və ya gəlir gətirən qrupun balans dəyəri bərpa dəyərindən artıq olduğu zaman, aktiv üzrə dəyərsizləşmə nəticəsində yaranmış zərərlər qeydə alınır.

Qeyri-maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmə nəticəsində yaranan bütün itkilər mənfəət və ya zərərdə əks olunur və yalnız bərpa dəyərinin müəyyənləşdirilməsi zamanı istifadə edilmiş ehtimallarda dəyişiklik baş verdiyi halda geri qaytarıla bilər. Dəyərsizləşmə nəticəsində yaranmış itkilərin uçota alınması aktivin balans dəyəri həmin itkilər uçota alınmadığı halda müəyyənləşdiriləcək balans dəyərindən (köhnəmə və ya amortizasiya çıxılmaqla) artıq olması şərti ilə geri qaytarıla bilər.

(i) Ehtiyatlar

Şirkətin keçmiş dövrlərdə baş vermiş hadisə nəticəsində müəyyən hüquqi və ya konstruktiv öhdəliyi olduqda və həmin öhdəliyin ödənilməsi üçün iqtisadi faydaların məxaricinin tələb olunacağı ehtimal olunduqda, ehtiyat maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks olunur. Təsiri əhəmiyyətli olduqda, ehtiyatlar pul vəsaitlərinin vaxt baxımından dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən vergiqoymadan əvvəlki dərəcə və müvafiq olarsa, həmin öhdəliyə aid olan xüsusi risklər əsasında gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin diskontlaşdırılması yolu ilə müəyyənləşdirilir.

(j) Nizamnamə kapitalı

Nizamnamə kapitalı bütün iştirakçılar tərəfindən qoyulmuş kapitalın məbləğidir. Səhmlərin ümumi sayı Şirkətin nizamnamə kapitalında iştirakçılar arasında mütənasib bölünmədir. Şirkət İştirakçıların Ümumi Yığıncağının təsdiqi ilə nizamnamə kapitalını artırma və ya azalda bilər.

(i) Dividendlər

Şirkətin dividendləri elan edib ödəmək imkanları Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində müəyyən edilmiş qaydada tənzimlənir.

Adi səhmlərə aid olan dividendlər elan edildiyi müddətdə bölüşdürülməmiş mənfəətdə əks olunur.

(k) Vergiqoyma

Mənfəət vergisi cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir. Mənfəət vergisi mənfəət və zərərdə tanınır, bu vergi sair məcmu gəlirlərlə və ya bilavasitə kapitalda qeydə alınan əməliyyatlarla bağlı olduqda isə, sair məcmu gəlirdə və ya bilavasitə kapitalda tanınır.

(i) Cari vergi

Cari vergi xərclərinə il üzrə vergilərə cəlb olunan gəlir üzrə gözlənilən ödənilməli vergilər və əvvəlki illər üçün ödənilməli vergilərdə hər hansı düzəlişlər daxildir. Həmin xərclər hesabat tarixində qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən müəyyənləşdirilir.

(ii) Təxirə salınmış vergi

Təxirə salınmış vergi maliyyə hesabatlılığı məqsədləri üçün istifadə olunan aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyərləri ilə vergiqoyma məqsədləri üçün istifadə olunan məbləğləri arasında olan müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış vergi nə uçot, nə də vergilərə cəlb edilən mənfəətdə və ya zərərə təsir göstərməyən əməliyyatda aktiv və ya öhdəliklərin ilkin tanınması üzrə müvəqqəti fərqlər üçün uçota alınır.

Təxirə salınmış verginin müəyyənləşdirilməsi hesabat dövrünün sonuna Şirkətin öz aktiv və öhdəliklərinin balans dəyərini bərpa etməyi gözlədiyi formaya əsaslanan vergi nəticələrini əks etdirir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş qanunlara uyğun olaraq, müvəqqəti fərqlərə onlar ləğv ediləcəyi zaman tətbiq ediləcək gözlənilən vergi dərəcələri əsasında müəyyən olunur.

Müvəqqəti fərqlərin, istifadə edilməmiş vergi itkilərinin və kreditlərin əvəzini ödəyə biləcək gələcək vergi tutula bilən gəlirlərin mövcud olacağı ehtimal olunduqda, təxirə salınmış vergi aktivini uçota alınır. Əlaqədar vergi gəlirinin reallaşdırılması ehtimal olunmadıqda, təxirə salınmış vergi aktivini azaldılır.

(l) Gəlir və xərclərin tanınması

Kreditlərin rəsmiləşdirilməsi haqları, kreditlərin xidmət olunması haqları və kreditin ümumi mənfəətliliyini təmin edən sair haqlar, müvafiq əməliyyat xərcləri ilə birlikdə təxirə salınaraq effektiv faiz üsulu ilə maliyyə aktivin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti üzrə faiz gəlirlərində amortizasiya olunur.

Sair haqlar, komissiya haqları və sair gəlir və xərc maddələri mənfəət və ya zərərdə müvafiq xidmətlər göstərildiyi zaman əks olunur.

Əməliyyat icarələri çərçivəsində edilmiş ödənişlər icarə müqaviləsinin müddəti üzrə düz xətt prinsipi əsasında mənfəət və ya zərərdə əks olunur. Alınmış icarə mükafatları icarə müqaviləsinin müddəti üzrə ümumi icarə xərclərinin ayrılmaz hissəsi kimi əks olunur.

(m) Təsdiq edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar

1 yanvar, 2019-cu il tarixindən və icazə verildiyi təqdirdə daha əvvəlki tarixdən başlayaraq bir sıra yeni standartlar və mövcud standartlara düzəlişlər tətbiq edilmək üçün qüvvəyə minmişdir. Lakin Şirkət bu maliyyə hesabatlarının hazırlayarkən yeni və ya düzəliş edilmiş standartları hələ qəbul etməmişdi.

Aşağıda sadalanan yeni və düzəliş edilmiş standartların Şirkətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir:

- *BMHS 16 İcarələr*
- *BMHŞK 23 Vergi hesablanması ilə bağlı qeyri-müəyyənlik*
- *Asılı və birgə müəssisələrdə uzunmüddətli faizlər (BMUS 28-ə düzəlişlər);*
- *Plan Düzelisləri, İxtisar və ya Ödənişin edilməsi (BMUS 19-a Düzelislər);*
- *BMHS Standartların 2015-2017 Dövründə illik təkmilləşdirmələr – müxtəlif standartlar;*
- *BMHS Standartlarında Konseptual Sənədə İstinadlara düzəlişlər;*

4 Maliyyə riskinin təhlili

Bu qeyddə Şirkətin kredit riskləri haqqında məlumat əks olunmuşdur. Şirkətin maliyyə riskləri idarəçiliyi haqqında məlumat üçün Qeyd 16-a baxın.

Kredit riski – ECL-dan yaranan məbləğlər

Dəyərsizləşmənin proqnozlaşdırılması üçün ilkin məlumatlar, ehtimallar və texnikalar

Qeyd 3(d)(iii)-də mühasibatlıq siyasətinə baxın.

Kredit riskində əhəmiyyətli artım

İlkin tanınmadan sonra maliyyə alətinin defolt riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmadığını araşdırarkən Şirkət əlavə xərc və əmək tələb etməyən, uyğun və açıq olan münasib və əsaslı məlumatdan yararlanır. Bura proqnoz məlumatları daxil olmaqla Şirkətin keçmiş təcrübəsinə əsaslanan kəmiyyət və təhlil məlumatları daxildir.

Qiymətləndirmənin əsas məqsədi aşağıdakıları müqayisə etməklə kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmadığını müəyyən etməkdir:

- hesabat tarixində qalan daimi defolt ehtimalı (PD); və
- riskin (vaxtından əvvəl ödəniş gözləntilərində dəyişikliklər üçün uyğun şəkildə yenilənmiş) ilkin tanındığı zaman indiki an üçün proqnoz edilən qalan daimi PD.

Şirkət hər hesabat dövründə kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmadığını yoxlayır. Şirkət kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmadığını müəyyən etmək üçün aşağıdakı meyarlardan istifadə edir:

- müqavilə üzrə ödəniş cədvəlinə əsasən 30 gündən çox gecikmə;
- 1 və ya daha çox gün pul vəsaitləri ilə bağlı müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi üçün kredit müəssisəsi və ya qeyri-rezident bankın hesabdən istifadəsinə məhdudiyyətlər və ya depozitdə gecikmiş ödənişlər.

Gecikmiş günlər tam ödənişin edilmədiyi ilk ödəniş tarixindən başlayaraq sayılır. Ödəniş günləri borcalanın ixtiyarında olan hər hansı möhləti nəzərə almadan müəyyən edilir.

Banka pul yatırımı və ya borcalanlara verilən korporativ kreditlər üzrə kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artdığını Şirkətin başqa cür dövrü olaraq kəmiyyət təhlilində tam əks etdirilməyən kredit riski idarəçiliyi prosesləri ilə əlaqədar keyfiyyət amillərinə əsasən də demək olar. Bu zaman müəyyən yüksək risk meyarlarına cavab verən risklər nəzərə alınır, məsələn, nəzarət siyahısında olan yatırım. Belə keyfiyyət amilləri ekspert mülahizəsinə və müvafiq keçmiş təcrübəyə əsaslanır.

Kredit riskində ilkin tanınma ilə müqayisədə əhəmiyyətli artımın olmadığına dair dəlil olarsa, maliyyə alətinə dair zərər ehtiyatı yenidən 12-aylıq ECL kimi hesablanır.

PD-nun müddət strukturunun yaradılması

Şirkətin mikrokreditləri üçün defolt ehtimalı (PD %) Markov zəncirləri üsulu ilə, yəni verilmiş təhlil dövründə gecikmə dövrlərinin intervalları üzrə stoxastik kredit matrisləri ilə hesablanır.

Belə dövr kimi Şirkət 12-aylıq intervalı götürməyə qərar vermişdir. İllik interval 12 ay təşkil edən orta kredit dövrünə uyğun seçilmişdir.

PD-nun hesablanması üçün təhlil dövrünün başlanğıcında olan bütün mikrokreditlər gecikmə intervallarına uyğun qiymətləndirilmişdir.

- "vaxtı keçməmiş",
- "vaxtı 1-30 gün keçmiş",
- "vaxtı 31-60 gün keçmiş",
- "vaxtı 61-90 gün keçmiş",
- "vaxtı 90 gündən çox keçmiş".

Daha sonra baxılan dövrün sonunda eyni mikrokredit portfeli məlumat kateqoriyalarına uyğun qiymətləndirilir.

Dövrün əvvəlində olan hər kredit kateqoriyasının hansı hissəsinin baxılan dövrdə "vaxtı 90 gündən çox keçmiş" kateqoriyasına keçdiyi təhlil edilir.

Haqq-hesab tarixindən əvvəlki il üçün müvafiq mikrokredit kateqoriyasının nümayiş etdirdiyi keçid faizi bu gecikmə intervalında mikrokreditlər üçün "ilk ilin" defolt ehtimalı kimi tanınır.

Defoltun açıqlaması

- Kredit-dəyərsizləşmiş aktivlər üçün meyarlara dair ətraflı məlumat üçün Qeyd 3(d)iii-ə baxın.

Proqnoz məlumatının tətbiqi

Şirkət proqnoz məlumatını həm maliyyə alətinin kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmadığını qiymətləndirmək, həm də ECL ölçmək üçün tətbiq edir. Şirkət proqnoz məlumatını qiymətləndirərkən ekspert mülahizəsindən istifadə edir. Bu qiymətləndirmə həmçinin xarici məlumata əsaslanır.

Makroiqtisadi göstəricilər İOÖ və İEÖ-də defolt ehtimalının elmi tədqiqat nəticələrinə əsasən seçilmişdir. Ən önəmli makroiqtisadi göstəricilərə ÜDM-un həqiqi artımı, işsizlik və istehlakçı qiymət indeksidir. Şirkət seçilmiş makroiqtisadi göstəricilər və daxili PD dərəcələri arasında münasibətləri təhlil etmiş və portfelin qismüddətli təbiətinin heç bir təsirini aşkar etməmişdir. Odur ki, PD dərəcələri makroiqtisadi parametrlərə görə nizamlanmamışdır.

ECL ölçülməsi

ECL-in ölçülməsi üzrə əsas ilkin məlumatlar aşağıdakı dəyişənlərin müddət strukturundan ibarətdir:

- defolt ehtimalı (PD);
- defolt zamanı zərər (LGD);
- defolt zamanı riskli məbləğ (EAD).

Mərhələ 1-də risklər üçün ECL 12-aylıq PD-u LGD və EAD-a vurmaqla hesablanır. Daimi ECL daimi PD-u LGD və EAD-ə vurmaqla hesablanır.

PD-ların proqnozlaşdırılması metodologiyası “PD-un müddət strukturunun yaradılması” başlığı altında müzakirə edilmişdir.

Şirkət LGD parametrlərini defoltlu kontragentlərə qarşı iddialar üzrə vəsaitlərin qaytarılma əmsalı tarixçəsi əsasında hesablayır.

Şirkətdə defolt kreditlərin bərpaolma qabiliyyəti kredit defoltu tarixindən sonra 9-aylıq interval ərzində nəzərdən keçirilir. Şirkət siyasətinə əsasən 360 gündən çox gecikmiş bütün risklər üzrə 100% ECL hesablanır. 90 günlük gecikmə və 360 günlük gecikmə arasındakı dövr olduğunu nəzərə alıqda bu fakt 9 aylıq dövrü də əsaslandırır.

EAD defolt zamanı riskli mövqenin gözlənilən məbləğini təqdim edir. Şirkət EAD-ni cari risk məbləği, müqavilə əsasında və amortizasiya nəticəsində cari məbləğə mümkün dəyişikliklər əsasında hesablayır. Maliyyə aktivinin EAD-si defolt zamanı ümumi balans dəyərində bərabərdir.

Yuxarıda qeyd edildiyi kimi və Mərhələ 1 maliyyə aktivləri üçün maksimum 12-aylıq PD-dən istifadə etməklə, Şirkət kredit riskinə məruz qaldığı maksimal müqavilə müddəti ərzində (o cümlədən borcalanın müddəti uzatmaqla bağlı variantları) defolt riskini nəzərə almaqla ECL-i ölçür (hətta risklərin idarə edilməsi məqsədləri üçün Şirkət daha uzun müddəti nəzərdə tutduqda belə).

Şirkətin məhdud keçmiş məlumatla malik olduğu portfeller üçün daxili məlumatla əlavə olaraq xarici etalon məlumatdan istifadə olunur. Xarici etalon məlumatın ECL ölçülməsinə əhəmiyyətli təsir göstərdiyi portfeller aşağıdakılardır.

AZN'000	31 dekabr, 2018-ci il tarixinə risk	Xarici etalonların tətbiq edildiyi PD	LGD
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,710	Moody's defolt tədqiqatı	100%
Sair aktivlər	72		

Kredit keyfiyyətinin təhlili

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr, 2018-ci il tarixinə amortizasiya edilmiş dəyərdə qiymətləndirilmiş maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti haqqında məlumat təqdim edilmişdir. Xüsusi göstərişlər olmadığı təqdirdə maliyyə aktivləri üçün cədvəldəki qiymətlər ümumi balans dəyərini əks etdirir.

Şərtlərin izahı: Mərhələ 1, Mərhələ 2 və Mərhələ 3 Qeyd 3(d)(iii)-də verilmişdir.

AZN'000	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
Digər banklar və maliyyə müəssisələri ilə müxbir hesablar				
- reytingi BB- dən BB+ dək	10	-	-	10
- reytingi B+ dən aşağı	1,982	-	-	1,982
- reytingsiz	719	-	-	719
Cəmi	2,711	-	-	2,711
ECL ehtiyatı	(20)	-	-	(20)
Balans dəyəri	2,691	-	-	2,691
Amortizasiya dəyərində müştərilərə verilmiş kreditlər				
Vaxtı keçməmiş	13,212	-	-	13,212
Vaxtı 30-gündən az keçmiş	347	-	1	348
Vaxtı 30-90 gün keçmiş	-	285	7	292
Vaxtı 91-180 gün keçmiş	-	-	241	241
Vaxtı 181-360 gün keçmiş	-	-	480	480
Vaxtı 360 gündən çox keçmiş	-	-	2,945	2,945
Cəmi	13,559	285	3,674	17,518
ECL ehtiyatı	(461)	(201)	(3,587)	(4,249)
Balans dəyəri	13,098	84	87	13,269

5 BMHS 9-a keçid

BMHS 9-un ilkin tətbiqi tarixində maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı

Aşağıdakı cədvəldə 1 yanvar, 2018-ci il tarixinə Şirkətin maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin BMUS 39-a əsasən əvvəlki qiymətləndirmə kateqoriyaları və BMHS 9-a əsasən yeni qiymətləndirmə kateqoriyaları təqdim edilmişdir. Cədvəldə həmçinin 1 yanvar, 2018-ci il tarixində BMHS 9-a keçid zamanı BMUS 39-a görə balans dəyərləri BMHS 9-a əsasən balans dəyərləri ilə uzlaşdırılmışdır.

AZN'000	Qeyd	BMUS 39 əsasən əvvəlki təsnifat	BMHS 9-a əsasən yeni təsnifat	BMUS 39-a əsasən əvvəlki balans dəyəri	Təkrar qiymətləndirmə	BMHS 9-a əsasən yeni balans dəyəri
Maliyyə aktivləri						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	10	Kreditlər və debitor borcları	Amortizasiya edilmiş dəyər	2,320	-	2,320
Müştərilərə verilmiş kreditlər	11	Kreditlər və debitor borcları	Amortizasiya edilmiş dəyər	9,080	(511)	8,569
Sair aktivlər		Kreditlər və debitor borcları	Amortizasiya edilmiş dəyər	58	-	58
Cəmi maliyyə aktivləri				11,458	(511)	10,947
Maliyyə öhdəlikləri						
Sair borc öhdəlikləri	13	Amortizasiya edilmiş dəyər	Amortizasiya edilmiş dəyər	1,700	-	1,700
Cəmi maliyyə öhdəlikləri				1,700	-	1,700

Aşağıdakı cədvəldə BMHS 9-a keçidin, vergilər çıxılmaqla, bölüşdürülməmiş mənfəətə təsiri göstərilmişdir. Kapitalın digər komponentlərinə heç bir təsir olmamışdır.

AZN'000	1 yanvar, 2018-ci il tarixində BMHS 9-un tətbiq edilməsinin təsiri
Bölüşdürülməmiş mənfəət	
BMUS 39-a əsasən yekun balans (31 dekabr, 2017)	(658)
BMHS 9-a əsasən gözlənilən kredit zərərlərinin tanınması	(511)
BMHS 9-a əsasən açılış balans (1 yanvar, 2018)	(1,169)

6 Xalis faiz gəlirləri

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Faiz gəlirləri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər	5,499	4,344
	5,499	4,344
Faiz xərcləri		
Sair borc öhdəlikləri	(325)	(689)
	(325)	(689)
	5,174	3,655

31 dekabr, 2018-ci il tarixində tamamlanan il üzrə faiz gəlirlərinə 31 dekabr, 2018-ci il tarixinə dəyərşərtlənmiş maliyyə aktivləri üzrə 25 min AZN (2017: 140 min AZN) məbləğində hesablanmış faiz daxildir.

7 Kadr xərcləri

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Əməkdaşların məvacibi	1,454	1,440
Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ayırmalar	322	315
	1,776	1,755

8 Sair ümumi inzibati xərclər

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Peşəkar xidmətlər	395	345
Əməliyyat icarəsi xərcləri	207	225
Rabitə və informasiya xərcləri	89	73
Ezamiyyət xərcləri	78	54
Köhnəlmə və amortizasiya	73	158
Ofis ləvazimatları	73	61
Nəqliyyat vasitələrinin istismar xərcləri	62	60
Təmir və texniki xidmət	41	32
Kommunal xidmətlər	32	36
Reklam və marketing	23	17
Vergi cəriməsi üzrə ehtiyat	2	188
Sığorta	2	3
Sair	3	22
	1,080	1,274

9 Mənfəət vergisi xərcləri

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Cari il üzrə vergi xərcləri	602	250
Müvəqqəti fərqlərin yaranması və bərpası və qiymətləndirmə üzrə təxirə salınmış vergi hərəkəti	(8)	(24)
Cəmi mənfəət vergisi xərcləri	594	226

2018-ci ildə cari və təxirə salınmış vergi üçün müvafiq vergi dərəcəsi 20% (2017: 20%) təşkil edir.

31 dekabr tarixində tamamlanan il üzrə effektiv vergi dərəcəsinin uzlaşdırılması:

	2018 AZN'000	%	2017 AZN'000	%
Vergidən əvvəlki mənfəət	2,162		754	
Müvafiq vergi dərəcəsi üzrə gəlir vergisi	432	20	151	20
Gəlirdən çıxılmayan xərclər	162	7	65	9
Əvvəlki illərdə az ödənilmiş	-	-	10	1
	594	27	226	30

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri

BMHS və Azərbaycanın normativ vergiqoyma qaydaları arasında olan fərqlər maliyyə hesabatlılığında və mənfəət vergisinin hesablanmasında müəyyən aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlərə səbəb olur. Bu müvəqqəti fərqlərin hərəkətinin vergi effekti 20% dərəcəsində qeydə alınır.

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərində tamamlanan illərdə müvəqqəti fərqlərdə dəyişikliklər aşağıdakı kimi təqdim olunur:

2018			
AZN'000	1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq	Mənfəət və ya zərərdə əks olunmuş	31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq
Bina, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	(10)	8	(2)
Sair öhdəliklər	6	-	6
	(4)	8	4

2017			
AZN'000	1 yanvar 2017-ci il tarixinə qalıq	Mənfəət və ya zərərdə əks olunmuş	31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq
Bina, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	(34)	24	(10)
Sair öhdəliklər	6	-	6
	(28)	24	(4)

10 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Pul vəsaitləri	19	18
Digər banklarda müxbir hesablar		
- reytingi BB- dən BB+ dək	10	22
- reytingi B+ dən aşağı	1,982	1,294
- reytingsiz	719	986
Cəmi digər banklarda müxbir hesabları	2,711	2,302
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,730	2,320
ECL ehtiyatı	(20)	-
Xalis pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,710	2,320

Reytinglər “Fitch Rating” sisteminə əsaslanır. Ödəniş müddəti keçmiş pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri yoxdur.

31 dekabr, 2018-ci il tarixində tamamlanan ildə ECL ölçülməsi məqsədləri ilə bütün pul vəsaitlərinin və onların ekvivalentlərinin qalıqları Mərhələ 1-də göstərilmişdir:

	2018 AZN'000		2017 AZN'000
ECL	Mərhələ 1	Cəmi	Cəmi
Dövrün əvvəlində qalıq	-	-	-
Zərər ehtiyatının xalis təkrar qiymətləndirməsi	20	20	-
Dövrün sonunda qalıq	20	20	-

31 dekabr, 2017-ci il tarixində tamamlanan il üzrə müqayisəli məbləğlər dəyərsizləşmə ehtiyatını göstərir və BMUS 39-a əsasən ölçü bazasını əks etdirir.

11 Müştərilərə verilmiş kreditlər

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Fərdi müştərilərə verilmiş kreditlər		
Qrup kreditlər	586	953
Fərdi kreditlər	16,932	12,539
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	17,518	13,492
 ECL ehtiyatı	 (4,249)	 (4,412)
Müştərilərə verilmiş xalis kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə	13,269	9,080

Qrup kreditləri krediti geri ödəmək üçün birgə öhdəliklə kredit müqaviləsi imzalamış borcalan qruplarına verilən təminatlı kreditlərdir.

Kredit zərəri ehtiyatında dəyişikliklərin təhlili

31 dekabr, 2018-ci il tarixində tamamlanmış il üzrə korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə kredit zərəri ehtiyatının üç ECL mərhələsi yerini dəyişməsi aşağıda göstərilmişdir:

AZN'000	2018			2017	
	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə					
1 yanvar tarixinə qalıq	226	86	5,773	6,085	5,393
Mərhələ 2-ə keçid	(6)	6	-	-	-
Mərhələ 3-ə keçid	(71)	(73)	144	-	-
Zərər ehtiyatının xalis təkrar qiymətləndirməsi	(128)	(2)	(246)	(376)	(288)
Yaradılmış yeni maliyyə aktivləri	440	184	289	913	-
Silinmiş ümitsiz borcların bərpası	-	-	17	17	41
Diskont amortizasiyası	-	-	207	207	-
Silinmiş ümitsiz borclar	-	-	(2,597)	(2,597)	(734)
31 dekabr tarixinə qalıq	461	201	3,587	4,249	4,412

31 dekabr, 2017-ci il tarixində tamamlanan il üçün müqayisəli məbləğlər dəyərsizləşmə ehtiyatını göstərir və BMUS 39-a əsasən ölçü əsasını əks etdirir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr, 2017-ci il tarixinə BMUS 39-a əsasən hesablanmış dəyərsizləşmə ehtiyatı və 1 yanvar, 2018-ci il tarixinə BMHS 9-a əsasən hesablanmış dəyərsizləşmə ehtiyatı uzlaşdırılmışdır:

AZN'000	Müştərilərə verilən kreditlər
31 dekabr, 2017-ci il tarixinə BMUS 39-a əsasən hesablanmış dəyərsizləşmə ehtiyatı	4,412
Diskont amortizasiyası	1,162
BMHS 9-un ilkin tətbiqi zamanı nizamlama (bax: Qeyd 5)	511
1 yanvar, 2018-ci il tarixinə BMHS 9-a əsasən hesablanmış dəyərsizləşmə ehtiyatı	6,085

Aşağıdakı cədvəldə uzlaşdırılmışdır:

- maliyyə alətinin hər sinfinə görə zərər ehtiyatının açılış və yekun balanslarını uzlaşdıran cədvəldə göstərilən məbləğlər; və
- mənfəət və zərər və sair məcmu gəlirlər haqqında hesabatda “maliyyə alətlərinin dəyərsizləşməsi üzrə zərərlər” sətiri

AZN'000	Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə	Cəmi
Zərər ehtiyatının xalis təkrar qiymətləndirməsi	20	(376)	(356)
Verilmiş yeni kreditlər	-	913	913
Cəmi	20	537	557

Müştərilərə verilən kreditlərin keyfiyyəti

Dövr ərzində maliyyə alətlərinin ümumi balans dəyərində baş vermiş və zərər ehtiyatında dəyişikliklərə səbəb olmuş əhəmiyyətli dəyişikliklər aşağıdakı kimidir:

Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə

- dövr ərzində yaranmış kreditlər həcmi kredit portfelinin ümumi balans dəyərini 13,759 min AZN artırmaqla zərər ehtiyatının da artmasına və mərhələlər arasında keçidin 913 min AZN olması da daxil olmaqla təkrar qiymətləndirməyə səbəb olmuşdur.
- cəmi ümumi balans dəyəri 2,597 min AZN olan kredit borclarının silinməsi Mərhələ 3 zərər ehtiyatının da eyni məbləğdə azalmasına səbəb olmuşdur.
- cəmi ümumi balans dəyəri 364 min AZN olan kreditlər həcmnin Mərhələ 1-dən Mərhələ 2-ə keçməsi zərər ehtiyatının 145 min AZN artmasına səbəb olmuşdur.
- cəmi ümumi balans dəyəri 423 min AZN olan kreditlər həcmnin Mərhələ 2-dən Mərhələ 3-ə keçməsi zərər ehtiyatının 169 min AZN artmasına səbəb olmuşdur.
- cəmi ümumi balans dəyəri 8,343 min AZN olan ödənilmiş kreditlər həcmi zərər ehtiyatının 357 min AZN azalmasına səbəb olmuşdur.

Müştərilərə verilmiş kreditin keyfiyyəti, davamı

Aşağıdakı cədvəldə müştərilərə verilmiş kreditlərin 31 dekabr 2017-ci il tarixinə olan kredit keyfiyyəti təqdim olunur:

	Ümumi kreditlər AZN'000	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar AZN'000	Xalis kreditlər AZN'000	Ümumi kreditlər üçün dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar %
Qrup kreditlər				
Fərdi dəyərsizləşmə əlaməti olmayan kreditlər	4	(1)	3	25
Vaxtı keçmiş və ya dəyərsizləşmiş kreditlər:				
- vaxtı 30-90 gün keçmiş	1	(1)	-	100
- vaxtı 91-180 gün keçmiş	1	(1)	-	100
- vaxtı 181-360 gün keçmiş	6	(5)	1	83
- vaxtı 360 gündən çox keçmiş	941	(885)	56	94
Cəmi vaxtı keçmiş və ya dəyərsizləşmiş kreditlər	949	(892)	57	94
Cəmi qrup kreditlər	953	(893)	60	94
Fərdi kreditlər				
Fərdi dəyərsizləşmə əlaməti olmayan kreditlər	8,401	(56)	8,345	1
Vaxtı keçmiş və ya dəyərsizləşmiş kreditlər:				
- vaxtı 30 gündən az keçmiş	258	(56)	202	22
- vaxtı 30-90 gün keçmiş	152	(86)	66	57
- vaxtı 90-180 gün keçmiş	151	(118)	33	78
- vaxtı 181-360 gün keçmiş	317	(283)	34	89
- vaxtı 360 gündən çox keçmiş	3,260	(2,920)	340	90
Cəmi vaxtı keçmiş və ya dəyərsizləşmiş kreditlər	4,138	(3,463)	675	84
Cəmi fərdi kreditlər	12,539	(3,519)	9,020	28
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	13,492	(4,412)	9,080	33

31 dekabr 2017-ci il tarixinə kredit portfelinə müştərilərə verilmiş il ərzində restrukturlaşdırılmış 40 min AZN məbləğində kreditlər daxildir. Bu restrukturlaşdırma fəaliyyətinin məqsədi müştərilərlə münasibətlərin idarə olunması və yığım imkanlarının maksimuma çatdırılmasıdır. Borcalan restrukturlaşdırma şərtlərinə əməl etdikdə, restrukturlaşdırılmış kreditlər yuxarıdakı cədvəllərdə fərdi dəyərsizləşmə əlaməti olmayan kreditlər kateqoriyasına aid edilir.

Kredit portfelinin coğrafi təhlili

Müştərilərə verilmiş kreditlər Azərbaycan Respublikasında yerləşən fərdlərə verilmişdir.

(a) Əhəmiyyətli kreditlər

31 dekabr 2018-ci il tarixində Şirkətin kredit qalığı kapitalın 10%-dən çox hissəsini təşkil edən borcalanı və ya əlaqəli borcalan qrupları yoxdur (2017: yoxdur).

(b) Kreditin ödəniş müddəti

Kredit portfelinin ödəniş müddəti haqqında məlumat Qeyd 15(f)-də təqdim olunur. Həmin məlumatda hesabat tarixindən kreditlərin müqavilə üzrə ödəniş tarixinədək qalmış müddətlər əks olunur.

(c) Girovun təhlili

Kreditlərin əksəriyyəti daşınan əmlakla təmin edilir. Şirkət kredit riski idarəçiliyində girovu nəzərə almır, belə ki, girovun ədalətli dəyərini qiymətləndirmək çətindir. Kreditlərin bərpa qabiliyyəti girovun dəyərindən deyil, ilk növbədə borcalanın kredit qabiliyyətindən asılıdır.

12 Bina, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər

AZN'000	İcarə obyektinin yaxşılaşdırılması	Kompüterlər və rabitə avadanlıqları	Mebel və avadanlıqlar	Nəqliyyat vasitələri	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
Dəyər						
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq	163	128	321	78	10	700
Əlavələr	-	-	14	-	-	14
Silinmələr	(163)	-	-	-	-	(163)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq	-	128	335	78	10	551
Köhnəlmə və amortizasiya						
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq	(126)	(111)	(280)	(77)	(4)	(598)
İl üzrə köhnəlmə və amortizasiya	(37)	(9)	(24)	(1)	(2)	(73)
Silinmələr	163	-	-	-	-	163
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq	-	(120)	(304)	(78)	(6)	(508)
Balans dəyəri						
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	-	8	31	-	4	43

Mol Bulak Bank Olmayan Kredit Təşkilatı Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti
31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il üzrə Maliyyə Hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edən Qeydlər

AZN'000	İcarə obyektinin yaxşılaşdırılması	Kompüterlər və rabitə avadanlıqları	Mebel və avadanlıqlar	Nəqliyyat vasitələri	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
Dəyər						
1 yanvar 2017-ci il tarixinə qalıq	163	128	320	78	7	696
Əlavələr	-	-	1	-	3	4
Silinmələr	-	-	-	-	-	-
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq	163	128	321	78	10	700
Köhnəlmə və amortizasiya						
1 yanvar 2017-ci il tarixinə qalıq	(28)	(98)	(248)	(64)	(2)	(440)
İl üzrə köhnəlmə və amortizasiya	(98)	(13)	(32)	(13)	(2)	(158)
Silinmələr	-	-	-	-	-	-
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq	(126)	(111)	(280)	(77)	(4)	(598)
Balans dəyəri						
31 dekabr 2017-ci il tarixinə	37	17	41	1	6	102

13 Sair borc öhdəlikləri

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Əlaqəli tərəfdən cəlb olunmuş vəsaitlər	4,900	1,700
	4,900	1,700

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Şirkətin bir hüquqi şəxsdən (2017: bir hüquqi şəxs) borc öhdəlikləri vardır və bu borcun qalığı kapitalın 10%-dən çox hissəsini təşkil edir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə həmin hesabların ümumi dəyəri 4,900 min AZN-ə (2017: 1,700 min AZN), hesablanmış faiz xərcləri isə sıfıra (2017: sıfır) bərabərdir.

Şirkət öz borc öhdəlikləri ilə bağlı heç bir şərtə tabe deyil.

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərində tamamlanan illər üzrə sair borc öhdəlikləri qalıqlarının hərəkəti aşağıdakı kimidir:

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
İlin əvvəlinə qalıq	1,700	8,436
Borcdan əldə olunan məbləğ	5,690	-
Borcun ödənişi	(1,700)	(6,894)
Xarici valyuta mübadiləsinin təsiri	(790)	158
İlin sonuna qalıq	4,900	1,700

14 Sair aktivlər

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Onlayn ödəmə sistemi üzrə debitor borcları	72	58
Müsadirə edilmiş girov	32	-
Sair	56	25
	160	83

15 Nizamnamə kapitalı

(a) Nizamnamə kapitalı

Nizamnamə kapitalı Şirkətin iştirakçıları tərəfindən qoyuluşları əks etdirir. Şirkətin iştirakçıları öz qoyduqları məbləğlərə mütənasib olaraq Şirkət iştirakçılarının illik və ümumi yığıncaqlarında səs vermək hüququna malikdirlər.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə dövrüyyədə olan nizamnamə kapitalı 10,408 min AZN (2017: 10,408 min AZN) olmuşdur. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Şirkətin sahibi tam olaraq “Gascoyne Investments Limited” şirkəti olmuşdur. 2018-ci ildə nizamnamə kapitalına iştirakçılar tərəfindən heç bir qoyuluş (2017: sıfır) edilməmişdir.

(b) Dividendlər

Şirkətin normativ uçot mənfəəti Azərbaycan qanunvericiliyi əsasında mənfəət və sair vəsaitlərin bölüşdürülməsinin əsasıdır. 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə normativ maliyyə hesabatları əsasında Şirkətin bölüşdürülməmiş mənfəəti müvafiq olaraq 2,247 min AZN və 353 min AZN məbləğində olmuşdur. 2018 və 2017-ci illərdə Şirkət iştirakçılara dividendlər bölüşdürməmişdir.

16 Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət

(a) Korporativ idarəçilik sistemi

Şirkət Azərbaycan qanunları əsasında məhdud məsuliyyətli cəmiyyəti kimi təsis olunmuşdur. Şirkətin ali idarəedici orqanı Müşahidə Şurasıdır.

Müşahidə Şurası Şirkətin Direktorunu təyin edir. Direktor Müşahidə Şurasının qərarlarının icrasına görə məsuliyyət daşıyır.

Şirkətin nizamnaməsi Müşahidə Şurasının və Direktorun təsdiq etdiyi qərarlar siyahısını müəyyən edir.

Şirkətin ümumi fəaliyyətləri Şirkətin yeganə icraedici orqanı – Direktor tərəfindən idarə olunur. Şirkətin Direktoru Müşahidə Şurasının qərarlarının icrası üçün məsuliyyət daşıyır. Şirkətin Direktoru Şirkətin Müşahidə Şurasına hesabat verir.

(b) Daxili nəzarət siyasətləri və prosedurları

Direktor Şirkətdə əməliyyatların həcminə və xarakterinə uyğun olan daxili nəzarət sistemlərinin işlənilib hazırlanması, icrası və saxlanması görə məsuliyyət daşıyır.

Daxili nəzarət sistemlərinin məqsədi aşağıdakıları təmin etməkdir:

- Risklərin düzgün və hərtərəfli qiymətləndirilməsi və idarə olunması
- Düzgün biznes, mühasibatlıq və maliyyə hesabatı funksiyaları, o cümlədən əməliyyatların düzgün təsdiqi, emalı və qeydə alınması
- Mühasibatlıq qeydlərinin, rəhbərlik məlumatının, normativ hesabatların tamlığı, dəqiqliyi və vaxtında hazırlanması
- IT sistemlərinin etibarlılığı, məlumatlar və sistemlərin bütövlüyü və mühafizəsi
- Saxtakar və ya qeyri-qanuni hərəkətlərin, o cümlədən aktivlərin mənimsənilməsinin aradan qaldırılması
- Qanun və qaydaların tələblərinə uyğunluq.

Rəhbərlik risklərin aşkarlanması və qiymətləndirilməsi, nəzarət sistemlərinin yaradılması və onların səmərəliliyinin yoxlanılmasına görə məsuliyyət daşıyır. Rəhbərlik Şirkətin daxili nəzarət sistemlərinin səmərəliliyinə nəzarət edir və mütəmadi olaraq əlavə nəzarət sistemləri tətbiq edir, yaxud zəruri hesab olunduqda, mövcud nəzarət sistemlərinə düzəlişlər edir.

Daxili audit xidmətinin əsas funksiyalarına daxildir:

- bütövlükdə daxili nəzarət sisteminin auditi və səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi, əsas rəhbərlik strukturlarının qərarlarının icrası
- risklərin və Şirkətin daxili sənədləri ilə tənzimlənən risklərin idarə edilməsi prosedurlarının qiymətləndirilmə metodologiyasının səmərəliliyinin auditi (metodlar, proqramlar, qaydalar və prosedurlar)

- mühasibatlıq və hesabat funksiyasının ədalətliliyi, tamlığı və vaxtında icrasının, maliyyə məlumatının toplanması və təqdim olunmasının etibarlılığının (o cümlədən, etibarlılığı, tamlığı və obyektivliyi) auditı və sınaqdan keçirilməsi
- Şirkətin əmlakının təhlükəsiz saxlanmasına tətbiq oluna bilən üsulların auditı
- İqtisadi əsaslılığın, əməliyyatların və digər sövdələşmələrin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi
- Daxili nəzarət prosesləri və prosedurlarının auditı

Daxili Audit funksiyası rəhbərlikdən ayrılır və birbaşa Müşahidə Şurasına hesabat verir. Daxili Audit yoxlamalarının nəticələri müvafiq biznes prosesi menecerləri ilə müzakirə olunur, yekunlar isə Şirkətin rəhbərliyinə təqdim olunur.

Şirkətin daxili nəzarət sistemi aşağıdakı şəxslərdən ibarətdir:

- Direktor və Müşahidə Şurası
- Baş mühasib
- Təhlükəsizlik funksiyası, o cümlədən IT-təhlükəsizlik
- İnsan resursları funksiyası
- Daxili audit xidməti

müəyyən edilmiş standartlar, siyasətlər və prosedurlara uyğunluq üzrə məsul olan digər əməkdaşlar, bölmə və funksiyalar, o cümlədən:

- Filialların və biznes bölmələrinin rəhbərləri
- Hüquqşünas – hüquqi və normativ tələblərə uyğunluq üzrə məsul olan əməkdaş
- Nəzarət öhdəliklərinə malik digər əməkdaşlar/bölmələr

Rəhbərlik Şirkətin risklərin idarə edilməsi və daxili nəzarət sistemləri, o cümlədən daxili audit funksiyası ilə bağlı MBNP-nin tələblərinə uyğun olmasını və risklərin idarə edilməsi və daxili nəzarət sistemlərinin əməliyyatların həcmi, xarakteri və mürəkkəbliyinə müvafiq olmasını hesab edir.

(c) Risklərin idarə edilməsi siyasətləri və prosedurları

Şirkət hazırda Şirkətin qarşılaşdığı riskləri müəyyən, təhlil və idarə etmək, müvafiq risk məhdudiyyətləri və nəzarətini təşkil etmək, davamlı olaraq riskin səviyyəsinə nəzarət etmək və məhdudiyyətlərə əməl etmək məqsədi daşıyan Risklərin idarə edilməsi siyasətlərinə malikdir.

Müşahidə Şurası risklərin idarə edilməsi çərçivəsində nəzarətə, əsas risklərin idarə edilməsinə nəzarətə, risklərin idarə edilməsi siyasətlərinə, o cümlədən, böyük xərclərin əhəmiyyətli dərəcədə təsdiqinə görə məsuliyyət daşıyır.

Direktor risklərin azaldılması üzrə tədbirlərin monitorinqi və həyata keçirilməsinə, Şirkətin müəyyən edilmiş risk parametrləri daxilində fəaliyyət göstərməsinin təmin edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. O, həmçinin, MBNP-nin müəyyən etdiyi risk hədlərinə Şirkətin əməl etməsinə nəzarət edir. Şirkətin risklərin idarə edilməsi prosedurlarının səmərəliliyinə və onların ardıcıl tətbiqinə nəzarət məqsədilə, Şirkətin Baş Direktoru daxili audit funksiyasının hazırladığı hesabatları müntəzəm olaraq əldə edir, bu hesabatların məzmununu müzakirə edir və təklif edilən təshihedici tədbirləri nəzərdən keçirir.

(d) Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətlərinin bazar qiymətlərində baş verən dəyişikliklər səbəbindən tərəddüd edəcəyi riskdir. Bazar riski valyuta riskindən, faiz dərəcəsi riskindən və sair qiymət risklərindən ibarətdir. Bazar riski bazar şəraitlərində ümumi və spesifik xarakterli dəyişikliklərin və bazar qiymətlərinin dəyişkənlik səviyyəsində dəyişikliklərin təsirinə məruz qalan faiz dərəcələrində, valyutada və qiymətli kağızlarda açıq mövqelərlə əlaqədar yaranır.

(i) Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə alətinin ədalətli dəyərində və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə bazar faiz dərəcələrində dəyişikliklər nəticəsində dəyişəcəyi riskdir. Şirkət, bazar faiz dərəcələrinin səviyyələrində dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin axını təsirinə məruz qalır.

Faiz marjaları bu cür dəyişikliklərin nəticəsində yüksələ bilər, lakin eyni zamanda, gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdikdə azala, yaxud itkilərə gətirib çıxara bilər.

Faiz dərəcəsi riski, əsasən, faiz dərəcələri arasında fərqlərə nəzarət etməklə tənzimlənir. Aşağıdakı cədvəldə əsas maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələri arasında fərqlər təqdim olunur:

AZN'000	3 aydan az	3-6 ay	6-12 ay	1-5 il	Faizsiz	Balans dəyəri
31 dekabr 2018						
AKTİVLƏR						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	-	-	-	2,710	2,710
Müştərilərə verilmiş kreditlər	3,815	3,087	4,488	1,879	-	13,269
Digər maliyyə aktivləri	72	-	-	-	-	72
	3,887	3,087	4,488	1,879	2,710	16,051
ÖHDƏLİKLƏR						
Sair borc öhdəlikləri	4,900	-	-	-	-	4,900
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	-	-	-	24	24
	4,900	-	-	-	24	4,924
	(1,013)	3,087	4,488	1,879	2,686	11,127
31 dekabr 2017						
AKTİVLƏR						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	-	-	-	2,320	2,320
Müştərilərə verilmiş kreditlər	3,990	2,078	2,198	814	-	9,080
	3,990	2,078	2,198	814	2,320	11,400
ÖHDƏLİKLƏR						
Sair borc öhdəlikləri	1,700	-	-	-	-	1,700
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	-	-	-	20	20
	1,700	-	-	-	20	1,720
	2,290	2,078	2,198	814	2,300	9,680

Orta effektiv faiz dərəcələri

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə faiz qazanan aktivlər və öhdəliklər üzrə orta effektiv faiz dərəcələri təqdim olunur. Bu faiz dərəcələri gəlirlilik səviyyələrinin həmin aktivlərin və öhdəliklərin ödəniş müddətinə nisbətən təxminidir.

	2018		2017
	Orta effektiv faiz dərəcəsi, %		Orta effektiv faiz dərəcəsi, %
	AZN	RUB	AZN
Faiz qazanan aktivlər			
Müştərilərə verilmiş kreditlər	49.33%	-	43.70%
Faiz qazanan öhdəliklər			
Sair borc öhdəlikləri	-	9%	9.75%

Faiz dərəcəsi həssaslığının təhlili

Faiz dərəcələrinin dəyişməsi təhlilinə əsaslanan faiz riskinin idarə edilməsi maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin həssaslığının monitorinqi ilə həyata keçirilir. Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə mövcud olan faiz qazanan aktivlərin və öhdəliklərin bütün gəlirlilik səviyyələrində və mövqelərində 100 baza nöqtəsi (bn) həcmində paralel azalma və ya artıma əsasən sadələşdirilmiş ssenariyə əsaslanan xalis mənfəət və ya zərərin və kapitalın (vergilər çıxılmaqla) faiz dərəcələrində dəyişikliklərə (qiymətlərin dəyişməsi riski) həssaslığının təhlili təqdim olunur:

	2018	2017
	AZN'000	AZN'000
100 bn həcmində paralel artım	41	50
100 bn həcmində paralel azalma	(41)	(50)

(ii) Valyuta riski

Şirkətin bir neçə xarici valyutada ifadə edilmiş aktivləri və öhdəlikləri vardır. Valyuta riski maliyyə alətinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin xarici valyutaların məzənnələrindəki dəyişikliklərin nəticəsində tərəddüd etməsi riskidir. Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin valyuta strukturu təqdim olunur:

	AZN	USD	EUR	RUB	Cəmi
	AZN'000	AZN'000	AZN'000	AZN'000	AZN'000
AKTİVLƏR					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,448	79	94	1,089	2,710
Müştərilərə verilmiş kreditlər	13,269	-	-	-	13,269
Cəmi aktivlər	14,717	79	94	1,089	15,979
ÖHDƏLİKLƏR					
Sair borc öhdəlikləri	-	-	-	4,900	4,900
Sair maliyyə öhdəlikləri	24	-	-	-	24
Cəmi öhdəliklər	24	-	-	4,900	4,924
Xalis vəziyyət	14,693	79	94	(3,811)	11,055

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin xarici valyuta risklərinin strukturu təqdim olunur:

	AZN AZN'000	USD AZN'000	EUR AZN'000	Cəmi AZN'000
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,102	120	98	2,320
Müştərilərə verilmiş kreditlər	9,080	-	-	9,080
Cəmi aktivlər	11,182	120	98	11,400
ÖHDƏLİKLƏR				
Sair borc öhdəlikləri	1,700	-	-	1,700
Sair maliyyə öhdəlikləri	20	-	-	20
Cəmi öhdəliklər	1,720	-	-	1,720
Xalis vəziyyət	9,462	120	98	9,680

AZN-in qeyd edilən valyutalara qarşı 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə zəifləməsi nəticəsində kapital və mənfəət və ya zərər aşağıda göstərilən məbləğlər qədər azala bilərdi. Təhlil vergi təsirləri çıxılmaqla təqdim olunur və Şirkət hesabat dövrünün sonunda mümkün olduqlarını ehtimal etdiyi xarici valyuta məzənnələrinin dəyişikliklərinə əsaslanır. Təhlildə bütün sair parametrlərin, xüsusilə də faiz dərəcələrinin dəyişməz qaldığı fərz olunur.

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
ABŞ dollarının AZN-ə nisbətə 10% qalxması	8	12
Avronun AZN-ə nisbətə 10% qalxması	9	10
Rublun AZN-ə nisbətə 10% qalxması	(381)	-

AZN-in qeyd edilən valyutalara qarşı 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə möhkəmlənməsi, bütün digər parametrlərin eyni saxlanılması şərti ilə, həmin valyutalara eyni həcmli, lakin əks istiqamətli təsiri edəcəkdə.

(e) Kredit riski

Kredit riski müştəri və ya maliyyə aləti üzrə tərəf müqabili müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirmədiyi təqdirdə, Şirkətin maliyyə zərərinə uğrayacağı riskdir. Şirkətin kredit risklərinin tənzimlənməsi üçün siyasət və prosedurları vardır (həm uçota alınmış maliyyə aktivləri, həm də uçota alınmamış müqavilə öhdəlikləri üçün); o cümlədən, portfel cəmləşmələrinin məhdudlaşdırılması üzrə qaydalar və kredit riskinə fəal surətdə nəzarət edən Kredit Komitəsinin yaradılması barədə qaydalar daxildir. Kredit siyasəti Müşahidə Şurası tərəfindən nəzərdən keçirilir və təsdiqlənir.

Kredit siyasətində aşağıdakılar əks olunur:

- kredit ərizələrinin baxılması və təsdiqlənməsi prosedurları
- borcalanların kredit qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi metodikası
- kontragent, emitent və sığorta şirkətlərinin kredit qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi metodikası
- kreditlərin sənədləşməsinə (rəsmiləşdirilməsinə) dair tələblər
- kreditlərin və sair kredit risklərinin mütəmadi monitorinqi üzrə prosedurlar

Şirkət davamlı olaraq fərdi kredit risklərinin fəaliyyətinə nəzarət edir və müntəzəm olaraq müştərilərin ödəmə qabiliyyətini yenidən müəyyənləşdirir. Yenidən baxış borcalan tərəfindən təqdim edilmiş və ya Şirkət tərəfindən əldə edilmiş müştərinin ən son maliyyə hesabatları və sair məlumatlara əsaslanır.

Kredit riskinin maksimal dərəcəsi, bir qayda olaraq, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyərində və uçota alınmamış müqavilə öhdəliklərinin məbləğlərində əks olunur. Potensial kredit riskinin azaldılması məqsədi ilə aktivlərin və öhdəliklərin mümkün qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi effekti əhəmiyyətli xarakter daşıyır.

Aşağıdakı cədvəldə hesabat tarixinə maliyyə aktivləri ilə bağlı maksimal kredit riski təqdim olunur:

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
AKTİVLƏR		
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,691	2,302
Müştərilərə verilmiş kreditlər	13,269	9,080
Cəmi maksimum xərclər	15,960	11,382

Müştərilərə verilmiş kreditlərlə əlaqədar kredit riskinin təhlili Qeyd 11-də təqdim olunmuşdur.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Şirkətin kredit riski maksimum kredit riskinin 10%-dən çox heç bir borcalanı və ya əlaqədar borcalanlar qrupu yoxdur (2017: yoxdur).

(f) **Likvidlik riski**

Likvidlik riski Şirkətin hesablaşması nağd pul və ya digər maliyyə aktivləri ilə aparılan maliyyə öhdəlikləri ilə bağlı öhdəliklərinin yerinə yetirilməsində çətinliklərlə üzləşməsi riskidir. Likvidlik riski aktivlərlə öhdəliklərin ödəniş müddətləri arasında uyğunsuzluq olduqda yaranır. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəniş müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunlaşdırılması, yaxud tənzimlənən uyğunsuzluğu likvidliyin idarə edilməsində əsas rol oynayır. Tam uyğunluğun təmin edilməsi maliyyə təşkilatları üçün qeyri-adidir, çünki onların məşğul olduqları əməliyyatlar, adətən, qeyri-müəyyən müddətlərlə və növlərin müxtəlifliyi ilə səciyyələnir. Ödəniş müddətləri arasında fərq (uyğunsuzluq) olduqda, mənfəətlilik səviyyəsi arta bilər, lakin eyni zamanda, itkilərin yaranması riski də artır.

Şirkət, pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı bütün öhdəliklərin vaxtlı-vaxtında yerinə yetirilməsi üçün zəruri həcmdə vəsaitlərin mövcudluğunu təmin etmək məqsədi ilə likvidliyini idarə edir və tənzimləyir. Likvidlik siyasəti Müşahidə Şurası tərəfindən nəzərdən keçirilir və təsdiqlənir.

Şirkət diversifikasiyalı və sabit maliyyələşdirmə bazasını fəal surətdə dəstəkləməyə çalışır.

Likvidliyin idarə edilməsi siyasəti aşağıdakılardan ibarətdir:

- pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozlaşdırılması və onlarla əlaqədar tələb olunacaq likvid aktivlərin səviyyəsinin nəzərə alınması
- maliyyələşdirmə mənbələrinin müxtəlifliyinin təmin edilməsi
- borcların cəmləşməsinin və profillərinin (parametrlərinin) tənzimlənməsi
- borcların maliyyələşdirilməsi planlarının tərtib edilməsi
- pul vəsaitlərinin hərəkətinin kəsilməsinə qarşı bir tədbir kimi yüksək likvidli, asanlıqla satıla bilən aktivlər portfelinin təmin edilməsi
- fəvqəladə hallarda likvidliyin və maliyyələşdirmənin təmin edilməsi üçün planların hazırlanması
- likvidlik əmsallarının normativ tələblərə uyğun olub-olmadığının izlənməsi

Maliyyə Departamenti Şirkətin müxtəlif qurumlarından onların maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin likvidlik göstəriciləri haqqında və proqnozlaşdırılan gələcək əməliyyatlarla və fəaliyyət növləri ilə bağlı digər proqnozlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında təfərrüatlı məlumatlar alır. Daha sonra, Maliyyə Departamenti bütövlüklə Şirkət üçün yetərli likvidliyi təmin etmək üçün tələb olunan qısamüddətli likvid aktivlərin adekvat portfelini təmin edir.

Maliyyə Departamenti gündəlik likvidlik mövqeyinin monitorinqini və həm normal, həm ən çətin bazar şəraitlərini əks edən müxtəlif ssenarilərlə mütəmadi likvidlik stress-testlərini aparır. Normal bazar şəraitində likvidlik mövqeyini əks edən likvidlik haqqında hesabatlar rəhbərliyə hər həftə təqdim olunur. Likvidliyin tənzimlənməsi ilə bağlı qərarlar APİK tərəfindən qəbul edilir və Maliyyə Departamenti tərəfindən icra olunur.

Aşağıdakı cədvəllərdə maksimal dərəcədə mümkün olan erkən ödəniş müddətinə əsasən maliyyə aktivləri, öhdəlikləri və kreditlə bağlı öhdəliklər üzrə diskontlaşdırılmamış pul vəsaitlərinin hərəkəti təqdim olunur. Cədvəllərdə təqdim edilən cəmi məxaric müqavilələrdə nəzərdə tutulan maliyyə öhdəlikləri üzrə diskontlaşdırılmamış pul vəsaitlərinin hərəkətidir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ödəniş müddətlərinin təhlili aşağıdakı kimidir:

AZN'000	Tələb olunanadək və	1 aydan 3	3 aydan 6	6 aydan 12	1 ildən çox	Cəmi	Balans
	1 aydan az	ayadək	ayadək	ayadək		məxaric	dəyəri
Qeyri-derivativ öhdəliklər							
Sair borc öhdəlikləri	4,900	-	-	-	-	4,900	4,900
Sair maliyyə öhdəlikləri	24	-	-	-	-	24	24
Cəmi öhdəliklər	4,924	-	-	-	-	4,924	4,924

31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ödəniş müddətlərinin təhlili aşağıdakı kimidir:

AZN'000	Tələb olunanadək və	1 aydan 3	3 aydan 6	6 aydan 12	1 ildən	Cəmi	Balans
	1 aydan az	ayadək	ayadək	ayadək	çox	məxaric	dəyəri
Qeyri-derivativ öhdəliklər							
Sair borc öhdəlikləri	1,714	28	12	-	-	1,754	1,700
Sair maliyyə öhdəlikləri	20	-	-	-	-	20	20
Cəmi öhdəliklər	1,734	28	12	-	-	1,774	1,720

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks edilmiş məbləğlərin ödəniş müddətləri üzrə təhlili təqdim olunur:

AZN'000	Tələb olunanadək və 1 aydan az	1 aydan 3 ayadək	3 aydan 12 ayadək	1 ildən 5 ilədək	Vaxtı keçmiş (müddəti bitmiş)	Cəmi
Qeyri-derivativ aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,710	-	-	-	-	2,710
Müştərilərə verilmiş kreditlər	1,561	2,228	7,575	1,879	26	13,269
Cəmi aktivlər	4,271	2,228	7,575	1,879	26	15,979
Qeyri-derivativ öhdəliklər						
Sair borc öhdəlikləri	4,900	-	-	-	-	4,900
Sair maliyyə öhdəlikləri	24	-	-	-	-	24
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	4,924	-	-	-	-	4,924
Xalis vəziyyət	(653)	2,228	7,575	1,879	26	11,055
Məcmu xalis vəziyyət	(653)	1,575	9,150	11,029		

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks edilmiş məbləğlərin ödəniş müddətləri üzrə təhlili təqdim olunur:

AZN'000	Tələb olunanadək və 1 aydan az	1 aydan 3 ayadək	3 aydan 12 ayadək	1 ildən 5 ilədək	Vaxtı keçmiş (müddəti bitmiş)	Cəmi
Qeyri-derivativ aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,320	-	-	-	-	2,320
Müştərilərə verilmiş kreditlər	1,568	2,137	4,275	814	286	9,080
Cəmi aktivlər	3,888	2,137	4,275	814	286	11,400
Qeyri-derivativ öhdəliklər						
Sair borc öhdəlikləri	1,700	-	-	-	-	1,700
Sair maliyyə öhdəlikləri	20	-	-	-	-	20
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	1,720	-	-	-	-	1,720
Xalis vəziyyət	2,168	2,137	4,275	814	286	9,680
Məcmu xalis vəziyyət	2,168	4,305	8,580	9,394		

17 Kapitalın idarə olunması

MBNP Şirkətin kapitalının normativ tələblərini müəyyən edir və onların yerinə yetirilməsinə nəzarət edir. Şirkət, hüquqi normativlər əsasında kredit təşkilatları üçün kapital kimi müəyyən edilmiş vəsaitləri kapital kimi qəbul edir. MBNP tərəfindən müəyyən olunmuş cari kapital tələbləri əsasında bank olmayan kredit təşkilatları minimum 300 min AZN məbləğində (2017: 300 min AZN) nizamnamə kapitalına malik olmalıdırlar. Ümumi normativ kapitalın riski ölçülmüş aktivlərə nisbətinin (normativ kapital nisbəti) saxlanması ilə bağlı MBNP tərəfindən bank olmayan kredit təşkilatlarına heç bir tələb qoyulmur.

Şirkətin kapitalın idarə olunması üçün rəsmi siyasəti yoxdur, lakin rəhbərlik Şirkətin əməliyyat və strateji ehtiyaclarının ödənilməsi üçün kifayət qədər kapital bazasını saxlamağa və bazar iştirakçılarının inamını qorumağa çalışır. Rəhbərlik buna nail olmaq üçün pul vəsaitlərinin səmərəli idarə olunması, Şirkətin gəlir və mənfəətinin davamlı monitorinqi, əsasən Şirkətin əməliyyat üzrə pul vəsaitləri ilə maliyyələşdirilən uzunmüddətli investisiya planlarından istifadə edir. Şirkət bu cür tədbirlərlə gəlirin davamlı artımına nail olmağa çalışır.

18 Şərti öhdəliklər

(a) Sığorta

Azərbaycan Respublikasında sığorta sahəsi inkişaf mərhələsindədir və dünyanın digər ölkələrində qəbul edilmiş sığortalamanın bir çox formaları Azərbaycanda hələ mövcud deyil. Şirkətin əmlak və avadanlıqları, biznes fəaliyyətinin dayanması və ya Şirkətə məxsus olan ərazilərdə və ya onun əməliyyatları ilə əlaqəli baş vermiş hadisələr nəticəsində əmlak və ya ətraf mühitə zərər vurulması ilə əlaqədar olaraq yaranan üçüncü tərəf məsuliyyətinə dair tam sığorta təminatı yoxdur. Şirkət tam sığorta təminatı alanadək, müəyyən aktivlərin itirilməsi və ya məhv olması riski mövcuddur və bu riskin əməliyyatlara və maliyyə vəziyyətinə əhəmiyyətli dərəcədə mənfi təsiri ola bilər.

(b) Məhkəmə iddiaları

Şirkət fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq məhkəmə iddialarına və şikayətlərə məruz qalır. Rəhbərlik bu kimi iddia və şikayətlər nəticəsində yaranan maddi məsuliyyətin Şirkətin maliyyə vəziyyətinə və ya gələcək əməliyyatların nəticələrinə ciddi mənfi təsir göstərməyəcəyini hesab edir.

(c) Vergi öhdəlikləri

Azərbaycan Respublikasının vergiqoyma sistemi inkişaf etməkdə olduğuna görə bir çox hallarda aydın olmayan, ziddiyyətli və müxtəlif vergi orqanları tərəfindən fərqli qaydada təfsir edilən qanunvericilikdə tez-tez dəyişikliklərlə, rəsmi göstərişlərlə və məhkəmə qərarları ilə səciyyələnir. Vergilər sərt cərimələr və faiz yükləmələri tətbiq edən orqanlar tərəfindən yoxlanılır və araşdırılır. Bir vergi ili ümumən üç növbəti təqvim ili müddətində vergi orqanları tərəfindən nəzarət üçün açıq qalır. Lakin müəyyən hallarda bir vergi ili daha uzun müddətə açıq qala bilər.

Bu hallar Azərbaycanda digər ölkələrlə müqayisədə daha ciddi vergi risklərinin yaranmasına səbəb ola bilər. Rəhbərlik qüvvədə olan qanunvericiliyinin, rəsmi göstərişlərin və məhkəmə qərarlarının təsnifləri əsasında vergi öhdəlikləri ilə əlaqədar adekvat tədbirləri gördüyünü hesab edir. Lakin müvafiq səlahiyyətli orqanların şərtləri fərqli ola bilər və vergi orqanları öz şərtlərinin tətbiq edilməsinə nail olduqları halda, maliyyə hesabatlarına təsiri əhəmiyyətli ola bilər.

Cari və təxirə salınmış vergi öhdəliklərini müəyyən etmək üçün Şirkət qeyri-müəyyən vergi mövqeyinin təsirini, əlavə vergiləri, penyalı və ödənilməmiş faizləri nəzərə alır. Şirkət bir sıra amillərin qiymətləndirilməsinə, o cümlədən vergi qanunvericiliyin təfsirinə və əvvəlki təcrübəsinə əsaslanaraq inanır ki, vergi öhdəlikləri üçün hesablaşmalar bütün açıq vergi illərinə görə adekvatdır. Bu qiymətləndirmə ehtimal və fərziyyələrə əsaslanaraq həyata keçirilir və uyğun olaraq gələcək hadisələr haqqında ehtimalları əhatə edə bilər. Şirkətin mövcud vergi öhdəliklərinin adekvatlığı ilə bağlı öz mülahizəsini dəyişdirməsinə səbəb olan yeni məlumatlar yaranı bilər; vergi öhdəliklərinə bu cür dəyişikliklər həmin qərarın verildiyi dövrdə vergi xərci məbləğinə təsir edə bilər.

19 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

(a) Nəzarət əlaqələri

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə Şirkətin yeganə iştirakçısı Gascoyne Investments Limited şirkəti olmuşdur. Birbaşa idarə edən tərəf isə Xanım Tatyana Volodinadır (2017: Xanım Tatyana Volodina).

(b) Əsas rəhbərlik heyətinin məvacibi

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə kadr xərclərinə daxil olan cəmi məvacib haqqında məlumat təqdim olunur:

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Əməkdaşların qısamüddətli müavinətləri	120	106

Şirkət rəhbərliyə təqaüd və digər uzunmüddətli müavinətlər vermir.

(c) Sair əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Eyni ana şirkətin ümumi nəzarətində olan şirkətlə təmsil olunan sair əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə olan qalıqlar və orta effektiv faiz dərəcələri aşağıda qeyd olunmuşdur:

	2018 AZN'000	Orta effektiv faiz dərəcəsi, %	2017 AZN'000	Orta effektiv faiz dərəcəsi, %
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat				
Sair borc öhdəlikləri	4,900	9%	1,700	11%

Eyni ana şirkətin ümumi nəzarətində olan şirkətlə təmsil olunan sair əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə 31 dekabr tarixində başa çatmış illərin sonuna olan mənfəət və ya zərər aşağıda qeyd olunur:

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Mənfəət və ya zərər		
Faiz xərcləri	325	689

20 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı

(a) Uçot təsnifatı və ədalətli dəyərlər

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri haqqında məlumat təqdim olunur:

AZN'000	Amortizasiya edilmiş dəyər	Cəmi balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,710	2,710	2,710
Müştərilərə verilmiş kreditlər	13,269	13,269	17,559
	15,979	15,979	20,269
Sair borc öhdəlikləri	4,900	4,900	4,098
Sair maliyyə öhdəlikləri	24	24	24
	4,924	4,924	4,122

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri haqqında məlumat təqdim olunur:

AZN'000	Kreditlər və debitor borcları	Sair amortizasiya edilmiş dəyər	Cəmi balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,320	-	2,320	2,320
Müştərilərə verilmiş kreditlər	9,080	-	9,080	10,868
	11,400	-	11,400	13,188
Sair borc öhdəlikləri	-	1,700	1,700	1,706
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	20	20	20
	-	1,720	1,720	1,726

Ədalətli dəyərin hesablamaları, hesablama tarixinə maliyyə alətinin müstəqil kommersiya əməliyyatında tərəflər qismində çıxış edən məlumatlı şəxslər arasında mübadilə oluna bildiyi məbləğini təxmin etmək məqsədinə xidmət edir. Lakin, qeyri-müəyyənlikləri və subyektiv mülahizəni nəzərə alaraq, ədalətli dəyər aktivlərin satışı və ya öhdəliklər üzrə hesablaşmanın aparılması çərçivəsində reallaşdırıla bilən dəyər kimi qəbul edilməməlidir.

Fəal bazarlarda dövriyyədə olan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri kotirovka olunmuş bazar qiymətlərinə və ya dilerin qiymət təkliflərinə əsaslanır. Şirkət bütün digər maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərlərini digər qiymətləndirmə üsulları vasitəsilə müəyyən edir.

Qiymətləndirmə üsullarının məqsədi ölçmə tarixinə bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyat zamanı aktivi satmaq üçün alınan və ya öhdəliyi ötürmək üçün ödənilən qiyməti əks etdirən ədalətli dəyərin müəyyənəşdirilməsidir.

(b) Ədalətli dəyərin iyerarxiyası

Şirkət ədalətli dəyərləri ölçərkən ilkin göstəricilərin əhəmiyyətliliyini əks etdirən aşağıdakı ədalətli dəyər iyerarxiyasından istifadə edir:

- 1-ci səviyyə: Fəal bazarda eyni bir alət üçün aktiv bazar qiymətləri (nizamlanmış).
- 2-ci səviyyə: birbaşa (yəni qiymətlər kimi), ya da bilavasitə (yəni qiymətlərdən törəyən) müşahidə oluna bilən, 1-ci səviyyəyə daxil edilmiş kotirovka olunan qiymətdən başqa digər ilkin göstəricilər. Bu kateqoriyaya aşağıdakı amillərdən istifadə etməklə qiymətləndirilən alətlər daxildir: analoji alətlər üçün fəal bazarda tətbiq edilən bazar qiymətləri; analoji alətlər üzrə kifayət qədər fəal hesab olunmayan bazarlarda tətbiq edilən qiymətlər; və ya bütün əhəmiyyətli ilkin göstəricilərin birbaşa, yaxud dolayısı ilə bazar məlumatlarından müşahidə oluna bildiyi sair qiymətləndirmə üsulları.
- 3-cü səviyyə: ilkin göstəricilər müşahidə oluna bilmir. Bu kateqoriyaya aid edilən alətlərin qiymətləndirmə metoduna müşahidə edilə bilən məlumata əsaslanmayan ilkin göstəricilər daxildir və müşahidə edilə bilməyən ilkin göstəricilər həmin alətin qiymətləndirilməsində əhəmiyyətli təsirə malikdir. Bu kateqoriyaya oxşar alətlər üçün kotirovka olunan qiymətlər əsasında qiymətləndirilən alətlər daxildir və bu zaman alətlər arasında fərqi əks etdirmək üçün mühüm müşahidə olunmayan tənzimləmələr və ya mülahizələr tələb olunur.

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2018-ci il tarixinə ədalətli dəyərində ölçülməyən maliyyə alətlərini hər bir ədalətli dəyər ölçülməsinin təsnifləşdirildiyi ədalətli dəyər iyerarxiyasındakı səviyyə əsasında təhlil edir. Məbləğlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan dəyərlərə əsaslanır:

AZN'000	2-ci səviyyə	3-cü səviyyə	Cəmi ədalətli dəyərlər	Cəmi balans dəyəri
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,710	-	2,710	2,710
Müştərilərə verilmiş kreditlər:	-	17,559	17,559	13,269
ÖHDƏLİKLƏR				
Sair borc öhdəlikləri	-	4,098	4,098	4,900
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	24	24	24

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2017-ci il tarixinə ədalətli dəyərində ölçülməyən maliyyə alətlərini hər bir ədalətli dəyər ölçülməsinin təsnifləşdirildiyi ədalətli dəyər iyerarxiyasındakı səviyyə əsasında təhlil edir. Məbləğlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan dəyərlərə əsaslanır:

AZN'000	2-ci səviyyə	3-cü səviyyə	Cəmi ədalətli dəyərlər	Cəmi balans dəyəri
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,320	-	2,320	2,320
Müştərilərə verilmiş kreditlər:	-	10,868	10,868	9,080
ÖHDƏLİKLƏR				
Sair borc öhdəlikləri	-	1,706	1,706	1,700
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	20	20	20

Cənab Ernest Uraimov
Direktor

Cənab Faiq Sadıxbəyov
Baş Mühəsib